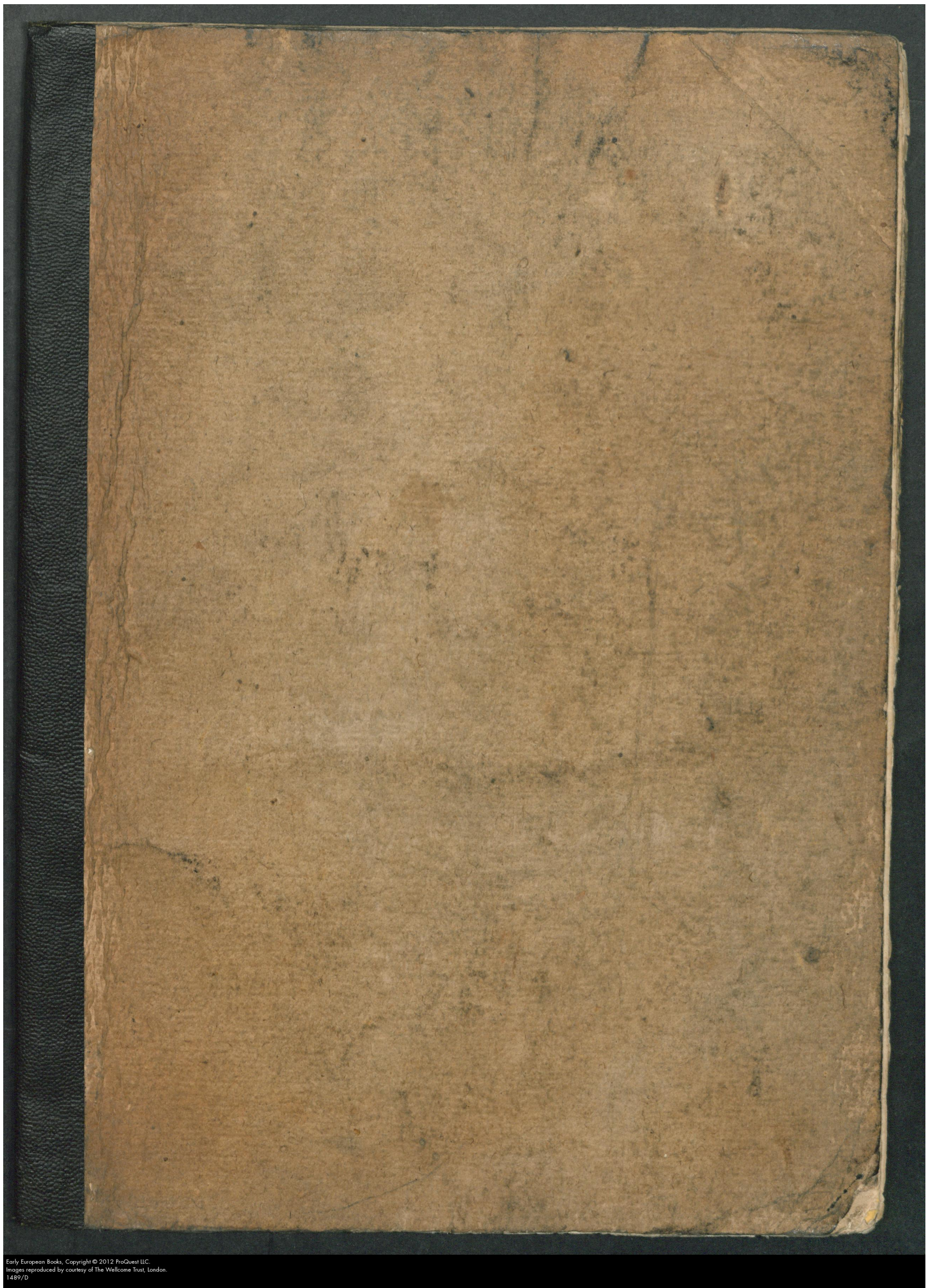

Adì 26 di marzo 1615 [illegible]

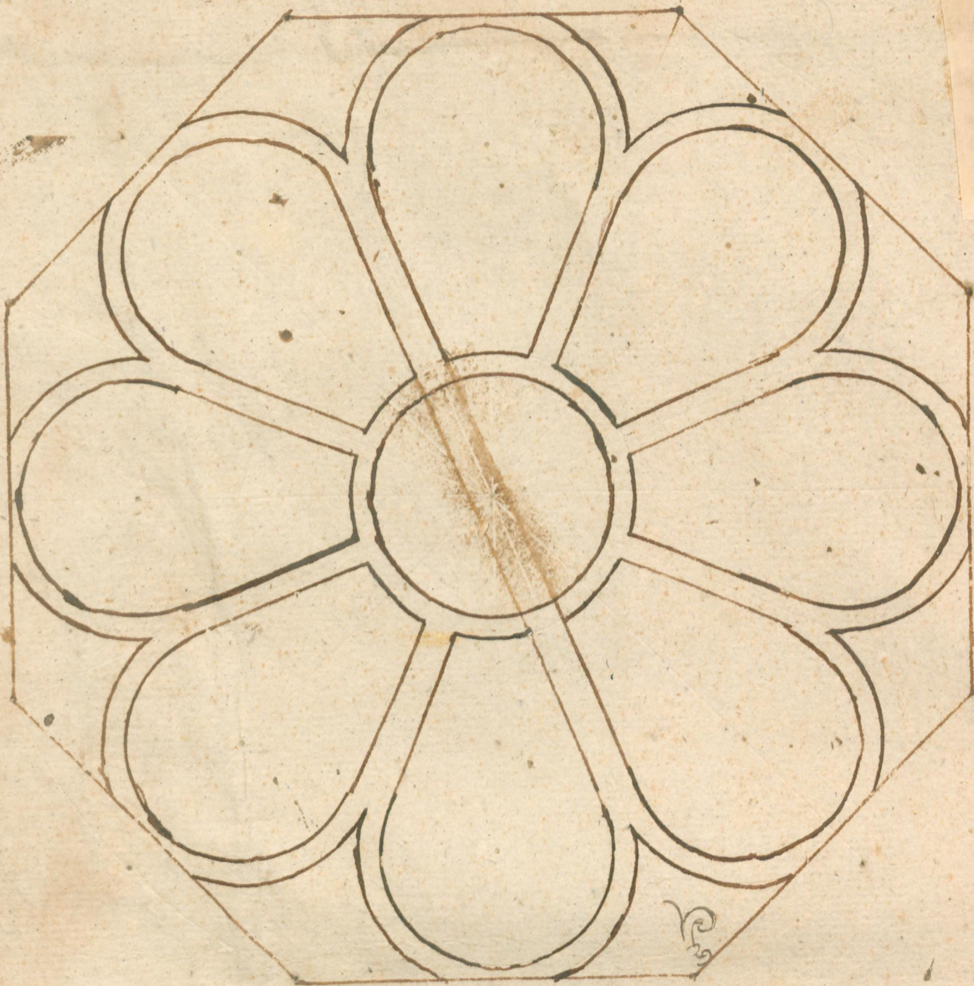
[illegible]

[illegible]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
1489/D

Grilli d'Avorio scudi 67.
Paolo delle Vedove scudi 46.
Fieno cerionomia 72.
Oro corporale liv. 12.

21

Cat. 48

IVLII CAESARIS CLAVDINI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS

Publici Medicinæ Practicæ Professoris Ordinarii

DE CATARRHO TRACTATVS.

In quo, quæcunque ad mali huius, siue cognitionem, siue curationem pertinent, exactè, iuxtà, & breuiter enodantur.

Ad Illustrissimum, & Amplissimum

SENATVM BONONIENSEM.

BONONIAE, Apud Victorium Benatium. M.DC.XII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Illustrissimis, & Sapientissimis QVINQVAGINTA VIRIS BONONIAE SENATORIBVS AMPLISSIMIS.

IVL. CAESAR CLAVDINVS S.P.D.

NTER praecepta caetera, quibus filium suum Thessalum, magnus ille Hippocrates, ad auitae gloriae imitationem censuit imbuendum, id vnum quoque est, nec postremum, mea sententia; qui vrbi suae, vel vernaculi essent, vel saltem familiariores caeteris morbi, ijs prae caeteris etiam, & cognoscendis vt vacaret, & cognitis medicinam studeret facere. Vt enim, qui in ipsis Reipublicae visceribus grassatur, hostis, eo, qui foris gerit bellum, formidabilior est, & maiori periculo repellitur; ita rem se habere in morbis, qui soli natiua quadam proprietate, & tanquam genio, in mortalium saeuiunt valetudinem. Hoc Hippocratis praeceptum, cum semper alias, ex eo adeò, quo medicinam facio, siue doceo, tempore, tùm superioribus proximis diebus, praecipuo quodam studio, obseruandum mihi existimaui; cum pro temporis ratione, de Catarrho mihi, frequenti auditorio, disserendum esset; vt scilicet, quàm fieri posset, accuratissimè, in ijs, quę ad mali huius pertinerent, quà cognitionem, quà curationem, versarer. Experiendo siquidem, facto multorum annorum periculo, didiceram, non magis Aegypto olim Elephantem, Achaeis lippitudinem, Atheniensibus podagram, quàm hunc Bononiae nostrae esse infestum. In hac verò cura, dum, vt dixi, versatus essem, pro ingenij viribus, attentiùs, efflagitare caeperunt, qui audierant, quae pluribus, inter dicendum, vt solet, explanaßem, ea vt in pauciora contracta, & scripto comprehensa, sic publici iuris facerem. Non potui nolle hoc, qui nihil non

volo

volo eorum causa, qui huic semel sese, vtilissimo mortalium generi, studio addixerunt. Morem igitur ijs gessi, & paucis pagellis rem totam complexus, sub vestro eam amplissimo nomine, apparere in publico multis de causis volui. Nam præterquàm, quod res ipsa non videbatur deberi alijs quàm ijs, quorum saluti erat scripta, ego etiam iamdudum mea vobis omnia deuoui. Accessit ad hæc omnia, iudicium vestrum, quod nuper de me honorificentissimum fecistis, & quo me, nihil tale cogitantem, benignissimè ornastis. Hoc enim omninò aliquam à me gratitudinis significationem flagitabat. Eam verò, tametsi debueram fortassis luculentiori aliquo, & maioris operæ scripto edere; malui tamen citò, quod me debere sentirem, reddere, quam, cumulatiùs licet reddendum, differre longiùs. Quippe sic existimaui, non tantùm bis dare eum, qui citò dat, sed bis etiam gratias agere, qui agit citò. Vestrum erit, Illustrissimi Senatores, non tàm signum gratitudinis, quàm gratitudinis ipsum affectum pensare: & sic statuere, cum sapientissimo Seneca, qui gratè beneficium accipit, eum, si non omnem, at primam saltem eius pensionem soluisse. Quod vt faciatis, enixè maiorem in modum à vobis peto, daturus operam, vt imposterum, si non sub nomine, at sub auspicijs saltem vestris, maiora, & vberiora in publicum vsum, indies à me, magis, ac magis proferantur. Id quod præstare, nuper iam edito, De Ingressu ad infirmos Tractatu, conatus sum. Valete.

CARMEN.

CLAVDINVS Medicus nulli hac ætate secundus
 Curandis Morbis, vulneribusq; potens.
Hæc Matris gratus studiorum Patribus offert,
 Pro in se collatis munera muneribus.
Quid plura his opus est? animus nitet vndiq; magnus,
 Vndiq; magna simul gratia, parq; fluit.
Hi pergunt donis cumulare frequentibus illum,
 Ille hos pignoribus condecorare suis.
Sic Mare, & ambitæ immittit sua flumina terræ,
 Flumina restituit sic sua terra Mari.
Bella Senatorum, ac Ciuis contentio, bella
 Vnde Vrbi vtilitas, bella salusq; venit.
Currite Felsinei Heroes vestigia cœpta,
 Tu mala Pæonia nobilis arte fuga.
Rhenicula exultate Chori, priscumq; nitorem
 Credite cum prisco tempore adesse prope.
Sunt Artaxerxes vobis ex æthere lapsi
 Cælestis pariter lapsus, & Hippocrates.
Sunt, & Traiani meliores arce superna
 Demissi, melior mente Galenus adest.
Sunt & Alexandri rebus non nomine magni,
 Nomine diuerso magnus Aristoteles.
A tot reddi illos Magnatibus haud stupor vllus,
 Vno hos CLAVDINO reddier, iste stupor.

Io: Dom. Lappij.

IVLII CAESARIS CLAVDINI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS

DE CATARRHO TRACTATVS.

VM multi sint affectus, in quibus præ cæteris medici desudare industriam, & studium decet: tum haud scio, vllusne sit, qui hoc nomine Catarrho, vel possit, vel debeat anteferri. Nam præterquàm, quod malum hoc communissimum est nostris temporibus, & plurimorum morborum seminarium, ac veluti mater, etiam homini cumprimis, & forte soli est infestum. Cuius rei tres ego causas existimo, vnam, insignem cerebri humani humiditatem, ob quam Arist. 10. *probl.* 1. hominem magis cæteris brutis tussire affirmauit: alteram, ingluuiem, cui præ cæteris animantibus, magno suo malo, homo est deditus; vnde Plato 3. *de Rep.* sub persona Socratis, scriptum reliquit, non fuisse cognitum tempore Homeri Catarrhum, sed suo demùm tempore, ob exuperantiam cibi, & potus, genus mortale inuasisse: postremam, situm ipsius humani capitis, quod veluti tectum domus corporeæ, & tanquam ignis caminus, fumos & vapores omnes, qui in corpore gignuntur, destillationum non infimas causas, excipit. De hoc malo, pro virium mearum tenuitate, acturus in præsentia, nihil dubito, quin medicinæ quidem studiosis rem gratam & vtilem; alijs verò omnibus non iniucundam, suscipiam tractandam. Quare nec de vtilitate tractationis huius, nec de eius difficultate, quicquam mihi propositum est, ut fieri solet, in eius limine differere: quippe quorum alterum ex sese manifestum est, nec eget demonstratione; alterum ex ipsius dissertationis nostræ decursu, satis, opinor, euadet conspicuum; ita ut non sit necesse, longè petitis rationibus illud ostendere. Ad rem igitur ipsam rectà aggrediar, vbi tantillum priùs de ordine dixero, quo vsurus sum. Hic verò nihil ab eo recedet, quem aliàs, in singulis enarrandis morbis, tenere consueui. Considerabo enim, ut in alijs hactenus, ita hoc etiam in malo, quædam gratia finis medici; quædam gratia mediorum ad finem. *Gratia finis* perpendam Nomen, Generationem, Essentiam, Differentias, ac Proprietates, Signa vocatas; & ratione

Catarrhus cur hominem imprimis affligat. 1. 2. 3.

Ordo in hoc tractatu seruandus.

essentiæ rursus formam, subiectum patiens, causas. *Gratia verò mediorum* ad finem, de Indicationibus curatiuis, Prognostico, & Materijs præsidiorum pertractabo. Sed age singula, quo ea proposita sunt ordine, persequamur.

NOMEN.

Nominis Catarrhi declaratio.

VANTVM igitur ad nomen attinet, per Catarrhum intelligo Vitium cerebri, prout est Organum, non quidem facultatis animalis, sed naturalis nutritiuæ; merito cuius etiam alijs facultatibus ministrantibus vtitur. Sumitur verò hoc nomen Catarrhi, aliquando latiùs, aliquando presiùs. Nam cum Catarrhus designet destillationem, seu defluxum à capite in varias corporis partes; hinc, si consideretur, prout refertur ad omnes è capite defluxus, in quamcunque fiant partem, latiùs nomen eius sumitur, sicq. de eo locutus est *Plato in* 3. *de Repub. & Gal.* 3. *aph.* 12. Atque Catarrhum hoc modo acceptum, Hippocr. si Celso credimus *lib.* 4. *c.* 2. Coryzam nominauit; quod tamen nomen, cæteri post ipsum Græci, in sola raucedine seruarunt, destillationem verò illam indifferentem appellarunt *καταςαγμὸν*: quemadmodum Cælius Aurelianus inter Latinos lib. 2. cap. 7. influxionem. Presiùs verò accipitur pro decubitu ad ori proximas partes tantùm, nimirùm ad palatum & os, nares & fauces; quo modo sumitur 3. *de Sympt. caus.* 4. Quocũque autem modo sumatur, semper Catarrhus, si de notionali eius definitione sermo sit, cum *Paulo*, erit descensus humoris excrementitij à capite in partes subiectas, aut cũ *Auicenna*, cursus materiæ à cerebro pręter naturam.

GENERATIO CATARRHI.

Generatio Catarrhi.

ENERATVR Catarrhus, vbi cerebro occurrit aliquid morbificum, merito cuius facultas eiusdem alteratrix frustrata, excrementum crassum, quod gignit, gignit morbificum, ita ut è cerebro egrediens corpus necessariò lædat. Hic verò modus generationis, vt intelligatur, illud in memoriã reuocare oportet, quod traditum est à Galeno, & ab alijs medicis sæpè, nempe singulas nostri corporis partes ad se trahere alimentum, quo nutriantur: cæterùm, si huiusmodi partes benè valeant, & alimentum sit probum, tunc optimam fieri concoctionem, & pauca progigni excrementa; contrà, si partes malè habeant, uel alimentum prauum sit, tunc coctionem vitiari, & parum alimenti in substantiam partium mutari, multa autem generari excrementa. Hac enim ipsa ratione Catarrhus quoque generatur 7. *de vsu part.* 1. Si.n. cerebrum benè habeat, sanguisq. laudabilis ad ipsum mittatur, tunc optima fit coctio, & pauca excrementa generantur, quæ facilè per opportuna loca naturaliter, & sine noxa aliqua expurgantur. At si cerebrum malè habeat, & sanguis morbificus illi occurrat, rationi cõsentaneum est, alimentũ fore paucum, excrementa verò copiosa, sæpiùs etiã mala qualitate referta; quæ cum à natura nõ possint regi, & detineri, ad partes subiectas, per vias patentes, à cerebro præcipitantur; cum natura comparatum sit, ut vnaquæq; pars, quæcunque illi molesta sunt, ad alias partes propellat, 2. *de diff. febr. vltimo, libro de causis morb. c.* 6. 3. *de facult. natur. cap.* 13.

ESSENTIA CATARRHI, ET EIVS CAVSAE.

EX his Catarrhi definitio hæc colligi potest, ut *Catarrhus sit excrementum crassum, lædens corpus prodiens à cerebro, & genitum in eo, ob eiusdem frustratam coctionem.* In hac verò definitione causæ omnes Catarrhi continentur, formalis scilicet, materialis, & efficiens. Nam finalem non habere locum in affectu preter naturam, de se manifestum est. Formalis igitur causa ijs verbis continetur, *excrementum crassum.* Nec obstat, quod Catarrhus significet motum, excrementum autem sit mobile. Quia in Catarrho semper fluit materia morbifica, quò fit, vt per hanc omnino ille definiendus sit definitione essentiali. Nam si definiretur per fluxionem, definitio potiùs esset notionalis. Dicitur vero excrementũ, ad differentiam aliměti, quo cerebrum nutritur. Dicitur excrementum crassum, quoniam in qualibet coctione duo generantur excrementa vnum tenue, aliud crassum. Tenue in cerebro est vapor, qui in sublime elatus per suturas cranij excernitur. Crassum est mucus pituitosus, qui per membranam perforatã egreditur, & ad varias partes, potissimùm vero ad os perducitur. Est autem excrementum in Catarrho necessario crassum. Nam tametsi tenue etiam adsit aliquãdo, semper tamen cum crasso illud est mixtum. Materialis causa explicatur, dum dicitur *excrementum à cerebro prodiens, & corpus lædens.* His enim verbis significatur locus generationis, nimirum cerebrum. Significatur & locus affectus, nempè corpus. Sed & præter hæc ijsdem designatur, excrementum hoc esse & Symptoma, & causam morbificam. Nam cum sit affectus præter naturam, necessario erit vel morbus, uel causa morbi, uel Symptoma. Non est morbus, ut de se patet. Est igitur causa morbi, quà lædit corpus: est Symptoma ex genere excreti mutati, prout prodit à cerebro præter naturam. Nam de ratione Catarrhi est, ut generetur in cerebro, sicuti videbimus. Porro egredi, seu prodire à cerebro debet Catarrhus. Alias.n.non esset Catarrhus. Cum autem egrediatur, necessario delabitur in partes infrà caput, & proinde in totum. Lædit uero totum, quoniam est morbificum, & quid præter naturam, hinc febres, intemperancias, malas compositiones, solutasq́. vnitates parit. Cum enim in corpore, & eius partibus quiescat Catarrhus, statim, ac è cerebro egressus fuerit, & ibi quiescat preter naturam, necessario lædit, & ipsum, & partes illius. Causam efficientě immediatam, & proximam illa verba commonstrant, *genitum ob cerebri concoctionem frustratam.* Verum vt exactè tota hæc definitio, & consequenter essentia Catarrhi intelligatur, circa formalem causam, id est, excrementum, & circa efficientem, idest, frustratã cerebri concoctionẽ, fusiùs digrediendũ nobis est, quàm factũ est.

Definitio Catarrhi, & eius explicatio.

Causa Catarrhi formalis.

Causa materialis.

Catarrhus, & Symptoma est & causa morbifica.

Causa efficiens.

Quoad excrementũ igitur, ipsum cõsiderare dupliciter oportet, prout agit in corpus, & prout ipsum lædit. Prioris ratione de speciebus eius agendum est. Ideo enim agit, quia specie est determinatum. Posterioris causa de eiusdem vitio dicẽdum est. Ea siquidem ratione lædit, qua præter naturam est, & vitiosum. Circa primum. Excrementum hoc est substantia mucosa, uel syncera, & dicitur mucus pituitosus; uel permista cum sanguine, bile, melancholia, & mucus vocatur modo sanguineus, modo biliosus, modo melancholicus. Circa secundum, *Gal. lib. de diff. Sympt. cap. vlt.*

De causa Catarrhi formali, id est, de excremento catarrhoso digressio.

Excrementi species.

Excrementi vitia.

proponit

proponit omnia vitia huius excrementi. Peccat siquidem substantia, quantitate, qualitate, quiete, & motu. *Substantia* peccat, quatenùs potest esse putridum, veneficum, Venereum. Obseruantur enim non raro vagantes Catarrhi venenati ac pestilentes, non secùs ac Venerei. Peccat *quantitate*, quatenùs emittitur ex cerebro maiori copia, quàm decet. Peccat penes *qualitatem* tùm primam, tùm secundam. Penes primam peccat, prout sentitur ab ægris calidum uel frigidum. Penes secundam in vitio est, ratione uel modi substantiæ, prout est crassum aut tenue; uel obiectorum sensuum, coloris puta, dum est rubrum, flauum, viride, nigrum; odoris, dum fœtet; saporis, dum dulce, amarum, acre, salsum, acidum gustu deprehenditur. Peccat secundum *quietem*, quatenùs detinetur, seu quiescit extra cerebrum. Ibi n. semper pręter naturã est, nisi egrediatur per nares, præcipuè vero per os suo tẽpore. Dico extra cerebrum esse præter naturam. Nam si aliquis quærat, sitne in cerebro secundum naturam, ei respõdeo esse, dum modò ne copiosiùs generetur, aut per vias conuenientes non excretum detineatur. Nam ut sic, etiam in cerebro euadit morbificũ, & varia mala capitis parit, ut Apoplexiam, capitis dolorẽ, & huiusmodi. Peccat tandem *motu*, quatenùs præter naturam excernitur. Porro ratione huius motus perpendere oportet, terminum à quo fluit Catarrhus, spaciũ per quod fluit, & terminũ ad quem fluit. Terminus à quo est cerebrum *6. de San. tuend. 9. & 3. aph. 13. & 3. de caus. Sympt. 4.* Est autem cerebrum nulla alia ratione terminus à quo, nisi per motũ transmissionis, qua scilicet a se propellit excrementa *3. de Sympt. caus. 4.* Propellit verò, quia expultrix uel euadit robustior, ut ei retentrix cedere cogatur; vel impellitur ab excremento. Euadit expultrix robustior, dum subitò, vi externi aëris, cerebrum densatur, aut capiti repleto aliud quodcunque occurrit vehementer frigidum, à quo materia veluti à manu infra exprimatur *3. aph. 12.* id quod eo accidit magis, si frigiditati iungatur siccitas. Sic enim magis violenta fit expressio. Vnde oxyrhodinorum, & aliorum id genus medicamentorũ occursu, non raro Catarrhi concitantur. Impellitur eadem expultrix ab excremento peccãte, vel copia, sic enim suo onere afficit expultricem; vel qualitate, sic enim tenuitate, acrimonia, malignitate, &c. eandem stimulat. Atque hùc referenda est colliquatio facta a causa calefaciente, ut aëre calefacto a sole, igne. Nam media colliquatione attenuatur excrementum & fluxile redditur. Breuiter hùc pertinent, non tantùm quæ robur & impulsionem expultricis per se promouent, sed quæcunque adiuuant eandem, vti sunt causæ omnes liquantes & exprimentes, balneum laxans, perturbãsq., capitis lotio (hinc mulieres frequenter fiunt catarrhosæ) exercitatio nimia, animi pathemata, tegumenta capitis calida, & grauia. Quarum causarum occasione noto, fieri posse ut Catarrhus sit calidus, cerebrum frigidum, & contrà; tametsi sæpe sint similia. Id quod animaduertere plurimum ad curationem facit. Spacium per quod fluit Catarrhus *ex Hippocr. lib. de glandulis*, est uel secundum naturam, & hoc pertinet ad palatum, nares, &c. vel præter naturam, & pertinet vel ad spacia inania inter membrum, & membrum, ut cum materia per partes externas delabitur à cerebro: vel ad organa tùm animalia, ut quando materia destillat per spinalem medullam, & neruos; tùm vitalia, ut quando descendit per Tracheam: tùm naturalia, ut quando defertur eadem per Oesophagum, venas, arterias. Terminus ad quem Catarrhus præcipitatur

In substantia.

In quantitate.

In qualitate.

In quiete.

In motu.

1.

Ratione termini à quo fluit.

Cur à se cerebrum expellat excrementum catarrhosum.

2.

Ratione spacij per quod fluit.

pitatur, est tùm totum corpus, tùm quælibet eius pars. Pro huius verò termini ratione, materiæ defluxus varia mala, & multiplices morbos excitat. Vbi enim ad totum ea deferatur, si descendat per venas, febres causat catarrhales, putrescente in ijs eo, quod influxit: & totius maciem; (sanguini enim commixta, causa est, quò minùs benè corpus nutriatur) si per spacia inania, & partes externas, Cachexiam. Quod si in partes certas decũbat, hæ necessariò sunt extrà cerebrum, & pertinent ad organa, tùm animalia, tùm Vitalia, tùm Naturalia. Per animalia organa intelligimus, tùm eas omnes partes, quæ caput circumstant, tùm præcipuè organa sensus, & motus propriè dicta. Quoad partes caput circumstantes, ad oculos fluens, Epiphoram catarrhalem producit; ad nares, coryzam Græcè, grauedinem Latinis, 3. *de Sympt. caus. c.* 4. 2. *Progn. cap.* 49: ad fauces, quandoq. anginam, ex *Hippocr. & Gal.* 3. *aph.* 16. maximè si pluuiosis temporibus stillet; sæpissimè ex 6. *de Tuend. sanit. cap.* 9. branchon, seu raucedinem. nam primùm fit vox rauca, deinde parua, tandem nulla: ad os, & palatum, Catarrhum nomine generis dictum: ad gargareonem, vuam seu staphylen: ad dentes, eorum perforationes, dolorem: ad glandulas oris, antiades, & paristhmia, prout recipitur, vel in glandulis, quæ in oris termino vtrinque sunt, vel in eis proximè adiacentibus. Si verò fluat ad organa sensum, fiunt cæcitates, surditas, tinnitus, fluctuatio, odoratus priuatio; Si ad organa motus, in neruorũ originibus, apoplexias, paralyses, stupores, tremores, conuulsiones; in articulis, dolores catarrhales excitat (dico dolores catarrhales, quia etiam in alijs fluxionibus concitantur.) Quoad vitalia organa, illapsa in pulmones, præter Catarrhum nomine generis dictum, 1. *aph.* 12. tussim, asthma, & phtisim: in pleuram, tumorem catarrhalem: in thoracis cauitatem, empyema efficit, 7. *aph.* 38. Quoad naturalia, in ventriculo cruditates parit, & appetẽtiam lædit, 1. *de Sympt. caus.* 7. ob humiditatem, & frigiditatem. nec enim omnis frigiditas appetentiam facit, sed illa tantùm, cui iungitur siccitas, teste *Gal.* 2. *aph. com.* 20: in intestinis, dolores colicos, fluxus alui cerebrales, & catarrhales; in venis iecoris, lienis, obstructiones, & inde febres, hydropes etiam, ob materiam refrigerantem, & alia mala plurima, & pessima. Quomodo autem vnaquæq. harum partium, acquirat rationẽ termini ad quem, facilè est intelligere. Nam, cum fluxio fiat, vel transmissione, vel attractione, certum est, partem quamlibet iam dictarum, euadere terminũ ad quem, ratione transmissionis quidem, quatenùs suscipit influentem materiam, ob imbecillitatem, vel in ipsa temperie, dum est aut frigida nimis, aut humida, aut frigida, & humida; vel in compositione, dum pars est referta vasis ãpli oribus, aut constat ex substantia rariore: ratione verò attractionis, quatenùs vel calore, vel dolore affecta est, eoq. necessariò intensiori, quàm sit in termino a` quo. Verùm circà ea, quæ dicta sunt, aliquot occurrunt difficultates, vna spectans ad ea, quæ circà terminum a` quo allata sunt; aliæ ad ea, quæ de spacio sunt definita. Quoad primùm, Contra` id, quòd circa` terminum a` quo dictum est, Catarrhum concitari a` frigore, per coarctationem exprimente, insurgit Mercatus, *cap. de Catarrho, in sua Praxi, de morbis particularibus*, probatq. suam sententiam ea ratione, quòd impossibile sit, cerebrum, viuente animali, tantam sustinere posse frigiditatem, quanta ad hoc requiritur, vt partes, præ congelatione condensatæ, expressionem faciant. Propterea` putat ipse, Catarrhum quidem concitari,

3. Ratione termini ad quem fluit.

Mala quæ parit Catarrhus.

In toto.

In partibus animalibus.

In vitalibus.

In naturalibus.

Difficultates tres ex dictis emergentes.

I. Vtrum Catarrhus possit cõcitari a` frigore exprimente.

tùm à calore, tùm à frigore externo, sed vtroque liquefaciente: ac calorem *quidem, id per se, & immediatè præstare: frigus verò per aliud, & mediatè*, nimirùm quà partes extimas densando, calorem partium interiorum cogit, & auget, qui postmodum materiam catarrhalem fundit, & liquat. Sed hæc sententia manifestè contrariatur Hippocrati, *in lib. de loc. in hom. in lib. de morbo sacro tex. 15. & Gal. 3. aph. 12.* vbi Catarrhus concitari traditur, à frigido exprimente, non autem calorem cogente, & Gal. *loco citato*, vtitur exemplo spongiæ, manibus expressæ. Sed & ratio eam refellit. Sæpè enim accidit, ut tàm celeriter homines incidant in defluxum catarrhalem, ex frigiditate, ut nullo modo fieri queat, vt per frigus, tàm citò calor partium internarum augeatur, cum hoc non nisi tempore contingat. Præterea, frigiditas hæc est ambientis, & non cerebri, quæ occurrens capiti repleto, panniculos cerebri coarctat, qui angustiori spacio conclusi, exprimunt humorem excrementitium replentem. Nec uerò frigus illud ambientis, id agit congelando, sed coarctando, quod pulcherrimè exemplo pulsus, & respirationis explicare licet: quippe in quibus manifestè videmus, per coarctationem excrementa fuliginosa expelli. Ex quibus patet, rationem Mercati supponere falsum, nimirùm fieri congelationem. Quoad difficultates circà spacium, per quod defluit Catarrhus, *Fernelius lib. 6. Pathologiæ c. 18.* nullo modo vult per venas, saltem in arthritide, permeare materiam à capite defluentem. Argumentum eius est: Quia pituita è cerebro defluens, causa arthritidis, è venis nequaquam excidere pura posset, cum in venis *omnes humores sint commixti. Excidit autem pura, quia si simul cum sanguine* exciderer, ille in articulo collectus, necessariò faceret inflammationem, *quod est contra experientiam. Augetur difficultas, per id, quod etiam* ad neruos, & spinalem medullam, referri potest. Quia nimirùm, si materia catarrhalis per has partes deferretur, necessarium esset, sanguinem, alimentum totius corporis, & spiritus animales, inspurcari. Verùm hæc pauci sunt, meo iudicio, momenti. Nam quantum ad id attinet, quòd non apparet, quomodo succus syncerus possit expelli, dico inprimis, hoc fieri, vi facultatis expultricis, cui proprium est, vt id tantùm expellat, quod noxium est. Dico præterea, noxium hoc non esse ita purum, ut excludat omnem mixtionem, sed purum à prædominio, quoniam uel nihil, uel parum quid, ei admiscetur. Nec verò fit inflammatio, etsi sanguinis aliquid simul excidat, in arthritide, quia materia hæc, intra cauitates recipitur, non autem in substantia membrorum, in qua, si inflammationem parere debet, recipiatur necesse est. Sed nec necessariò humores alimentales conspurcantur. Quia hoc tùm fit tantùm, cum excrementicij humores moram trahunt in venis, non autem cum per eas solummodo deferuntur, quemadmodum in præsenti casu non rarò accidit. Accedit, quod tametsi aliqua conspurcatio sanguinis accidat, id tamen parùm nutriendis partibus incommodet, cum vnaquæq. pars trahat, quod sibi conueniens est, & noxium reijciat. *Sed & illud, quod de* spacijs manibus, & intercutaneis dictum est, aliquam difficultatem parit. Nam cum cerebrum, terminus à quo defluentis catarrhi constitutum sit, non videtur, quomodo inde, ad ea spacia, materia catarrhalis possit confluere, cum non appareat via, per quam confluxus iste fiat. Huic verò difficultati ità respondeo, facilè communicari materiam catarrhalem illis spacijs, per venas, à cerebro extra caluariam excidentes. Patet

II Vtrū possit Catarrhus fluere per venas?

III. Quomodo per spacia intercutanea possit fluere Catarrhus?

enim

enim ex Anatomica inspectione, venas iugulares internas, ascendere ad cerebrum, atque membranas, deinde ex membrana crassa, easdem venas, per suturas, & fortè etiã per foramina caluariæ, vsque ad pericranium prodire. Id quod probatur auctoritatibus, primùm Galeni, deinde Vesalij. Ac ex Galeni quidem tribus id locis constat. Primùm *ex 9. de Vs. part. c. 6.* vbi ait, venas non tantùm ad duplicationem cranij, ex dura meninge, sed etiam ad pericraneũ, peruenire, easq. venas, alias magnas, alias paruas esse. Deinde *ex 9. de Vsu part. c. 1. in fine,* vbi habet, vasa tenuia per suturas cranei exire, crassioribus autem vasis, naturam sua fecisse foramina. Postremò, *lib. de dissect. venar. c. 7. ad finem,* vbi pariter ex externis iugularibus, in caluam quasdam venas exire, asseritur. Iam verò Vesalius *lib. 3. cap. 7. ad finem,* expressè ait, per foramina ossium verticis, & per suturas exire venulas in caluariam, & vicissim ex caluaria in cerebrum ingredi. Sed hæc de formali Catarrhi causa satis sunt.

De Catarrhi causa efficiente digressio.

Quantum spectat ad causam efficientem Catarrhi, ea, vt dictum fuit, est frustratio coctricis cerebri. Nam ob frustratam cerebri coctionem, generantur in eo excrementa, ut dictum est. Verùm quam ob causam frustretur hæc facultas, explicandum venit. Certum autem est, eam non frustrari ratione sui, sed ratione instrumentorum, & obiecti. Id quod respondet ei, quod dictum est à Galeno, *3. de Sympt. caus. c. 4.* vbi ait, omnia Symptomata prodire, ex intemperie partium similarium, morbis instrumentorum, & materia peccante, tùm copia, tùm qualitate. Quò etiam spectat, quod *3. de Sympt. caus. c. 1.* habetur, actionem lædi, læsa facultate, & ob errorem externum. Nam læsione facultatis, designantur morbi partium, cum facultates per se sint impassibiles: *error externus insinuatur per materiam quantitate, & qualitate peccantem.* Hæc verò omnia idem sunt ei, quod dixi, frustrari facultatem *cerebri concoctricem, vitio instrumenti, & obiecti.* Ac vitio quidem instrumenti vitiatur, quà cerebrum morbo aliquo afficitur: vitio uerò obiecti, quà facultati coctrici offertur obiectum coctile vitiosum. Id quod appositissimè declarari potest, exemplo Diarrheæ, *ex 3. de Sympt. caus. c. 4.* Nam sicuti Diarrhea est passio, quæ fit ex coctione læsa in ventriculo; ita Catarrhus fit læsa coctione in cerebro; & sicuti coctio ventriculi læditur, læso organo facultatis coctricis, ac vitio obiecti; ita & Catarrhus fit læso cerebro, & vitio obiecti, illi oblati. Porrò *respiciens ad vitium* instrumenti, *Gal. loco citato,* proponit, tùm intemperantias, tùm malas compositiones: respiciens verò ad vitium obiecti; proponit materiam quantitate, & qualitate peccantem: atque merito quidem intemperiei, dicit facultatem labefactari; merito malæ compositionis impediri, (quod tamen intellige per accidens, quatenùs facultates, in hoc statu, opus habẽt organis.)

Quas ob causas, & quomodo frustretur coctrix cerebri facultas.

Morbi instrumentorum qui Catarrhum generent?

Verùm nos singulas has causas accuratiùs, perpendamus, exorsi à morbis instrumentorum, sub quibus non ipsos tantùm morbos instrumentorum, tanquam causas principales, sed etiam causas, hos morbos fouentes, & adiuuantes, recensebimus. Ad principales igitur quod attinet, Intemperies, quæ ad generationem Catarrhi facit, & frigida esse potest, & calida, frequentiùs tamen frigida est: quoniam temperies cerebri naturalis, est frigida, & humida, ob quam propensionem habet, ad generationem Catarrhi, *6. aph. 2. & 3. aph. 12.* Hinc Catarrhus, factus ab hac intemperie, est Catarrhus exquisitus, & ideo Gal. respiciens ad Catarrhum, qui

Intemperies quæ ad generationẽ Catarrhi faciat?

frequenter fit, & exquisitus est, ipsum in serie frigidorum vitiorum reponit, 2. *de Temper. vlt.* 1. *de Sanit. Tuend.* 5. & 3. *aph. vltimo.* Non negat tamen Galenus, Catarrhum fieri etiam, ab intemperie calida; imo id clarè affirmat, 3. *aph.* 12. & eòdem respiciens, 6. *de Tuend. Sanit. c.* 9. redarguit illos, qui in omni Catarrho, calida capiti admouent, credentes Catarrhum semper fieri, ab imtemperie frigida. Porrò qua ratione intemperatura hæc vtraque, concurrat ad generandum Catarrhum, videndum est. Quod igitur ad intemperiem frigidam attinet, priùs speciem illius, deinde vim eius-

Intemperies frigida qualis Catarrhum generet.

dem oportet perpēdere. Quoad speciem, potest esse iuncta, intemperies frigida, non tantùm cum humiditate, ex *Gal.* 2. *de Temper. vlt.* sed etiā cum siccitate, ex eodem *Gal. ibid.* & 3. *aph. vlt.* quicquid contradicat *Paparella, lib.* 1. *de Catarrho c.* 20. Cui rei etiam ratio adstipulatur, Quia in omni defectu caloris innati, crudus succus generari potest. At hic non minùs est cum frigiditate, & humiditate, quàm cū frigiditate, & siccitate. Quoad vim

Eadem quomodo generet.

intemperiei huius ad generandum Catarrhum, frigiditas bifariā concurrit. Primùm, quà est causa, ut labefactato cerebri calore natiuo, non benè conficiatur alimentum, vincaturq. Hinc enim excrementum pituitosum, & id ipsum satis copiosum, gignitur, quemadmodum accidere videmus, cuilibet parti refrigeratæ. Secundò, quà vapores excrementitios, à toto corpore, in cerebrum elatos, nec resoluit, nec per suturas egredi permittit. Hinc enim necessariò densat illos, grauesq. efficit, vt, mixti cum excremento crasso cerebri, descendant, quasi per modum pluuiæ, qui modus ab Aristot. indicatus fuit, *lib. de Somno, & Vigil. ad fin.* 2. *de partibus anim. c.* 7. cui etiam adstipulatur Auicenna, qui adfert exemplum alembici plumbei, sua frigiditate, vapores rei destillandæ sursùm elatos, densantis, & proinde in aquā

Obiectionis dissolutio.

vertentis. Neque huic sententiæ obstat, quod superiùs, contra Mercatum, constitutum est, frigiditatem, quæ capiti occurrit, non congelare, nunc autem dicitur densare. Quia suprà de frigore fuit sermo, tanquam de causa mouente: nunc verò, tanquam de causa generante. Quod si quis dicat, idem illud posse adduci contra densationem, quod contra congelationem; scilicet non esse possibile, in corpore viuente, tantam reperiri frigiditatem, quæ possit partes densare; huic respondeo, eum falsum assumere, quia frigiditas densans, multò est congelante, quæ solùm in rebus externis obseruatur, remissior. Cæterùm, intemperies hæc frigida cerebri, generans excrementum catarrhale, quocunque modo agat, habet latitudinem quandam, quippe quæ ex *Gal.* 3. *aphor.* 12. & remissa, & intensa esse potest: ex quibus, illa quidem, excrementum pituitosum, vel dulce, vel insipidum

Intemperies calida qualis Catarrhum generet.

gignit; hæc verò acidum. Iam intemperies calida, quemadmodum & frigida, quoad speciem modò est simplex, modò coniuncta cum siccitate, vel humiditate. Quoad vim, intēperies calida simpliciter, bifariam concurrit ad generationem excrementi catarrhalis, nimirùm attrahendo, &

Quomodo eundem generet calida simpliciter.

fundendo. Attrahendo concurrit, quatenùs materiam copiosiorem in cerebrum allicit quàm possit coquere, & absumere. Hinc enim iure merito destillationis causa statui potest. Fundendo id præstat, ut excrementum catarrhale reddatur, & calidius, & tenuius, præsertim verò, cum præstò sunt causæ coadiuuantes, quæ partim sunt naturales, vt habitus corporis rarior, siue naturalis is fuerit, siue acquisitus vsu balnei, exercitij, & aliorum: partim non naturales, vti mora sub Sole, olfactus aromatum, eorum præsertim,

quæ

quæ caput reddunt calidius. Intemperies calida, & sicca cōcurrit quatenùs *Quomodo calida, & sicca.*
producit excrementum catarrhale salsum. Nam ab hac intemperie excitatur vapor exustus, media vel putrefactione, uel vstione, qui vapor cōm xius humido aqueo, & excrementitio, facit saporem salsum. Occurrunt tū hic duæ dubitationes. Prima est, Quia *Gal. in arte Medica*, loquens de signis cerebri calidi, & sicci, dicit ipsum carere superfluitatibus. Ergò nō potest esse causa excremēti catarrhalis. Secunda est, Quia esto, possit intēperies talis cerebrum reddere excrementosum, qui fiat, quòd Catarrhus salsus fiat a' caliditate, cùm *Aristot. 2. Meteor. c. 3.* dicat, omne salsum esse inconcoctum, inconcoctum autem, vt tale, est ob frigiditatem. *Difficultates circa dicta duæ.*

Ad harum difficultatum Primam, Dico cerebrum calidum, & siccum, intra` latitudinem sanitatis, non esse excrementosum: at calidum, & siccum extra` latitudinem, & sub ratione morbi, tale euadere, quia attrahit, & liquat: Galenum autem loco citato, loqui de cerebro calido, & sicco, intra` latitudinem sanitatis. *Solutio primæ.*

Ad secundam, respondet idem Aristoteles ibidem, dum ait, incoctum se id vocare, in quo non dominatur calidum: calidum autem duobus modis non dominari, siue quia deficit, ut in generatione superfluorum, siue quia nimis intenditur, vt in his, quæ aduruntur. Ex his enim facilè liquet, incoctum non sumi tantùm pro crudo, sed etiam pro eo, quod torretur, adurīturq́., vt in nostro casu. quod enim coctum est, à calido temperato id perpessum est. Hinc mirum non est, si carnes, & omnia, vlteriùs quàm deceat, cocta, torrefactionem quandam patiantur, & salsedinē quandam acquirant, quo modo scriptum est a` *Gal. 3. de facult. alim. c. 32:* pisces, carnes, & aquā, quantò plùs coquũtur, eò salsiora euadere. *Solutio secundæ.* *Quomodo salsedo à caliditate, cum salsum omne incoctũ sit Aristoteli.*

Intemperies calida, & humida, quæ non infimum tenet locum, inter causas generantes Catarrhum, ratione caliditatis quidem, agit eo modo, quo supra' dictum est; humiditatis uerò merito, partem replet, laxiorem, ac proinde imbecilliorem reddit, vt superflua coquere, siccare, & dissoluere minimè possit. *Intemperies calida, & humida, quomodo Catarrhum generet.*

Sed hoc in loco quæret aliquis, an intemperies humida simplex tantùm, atque sicca tantùm, possint constitui causæ generationis Catarrhi? Huic ita` quærenti respondeo ego, non posse, vt causas principales, posse tamen, vt causas disponentes. Nam humiditas laxando coctrici facultati est impedimento, replendo excrementum pituitosum auget: siccitas verò, præcipuè intensa, subtrahit humidum substantificum ipsi calori, ac proinde calorem imminuit, vnde cruditas, & copia excrementi pituitosi, id quod senibus, vel maximè accidere solet.

Intemperiem subsequitur mala cerebri compositio. *Malæ compositionis morbi, qui, & quomodo Catarrhum generent.*
Ad hanc igitur spectat cerebri angustia. Nam, cum caput, ratione situs, sit veluti tectum super domo calida, *9. de Vsu part. c. 1.* facilè recipit excrementa, quæ, vbi angustiam pariunt, in canalibus naturali expurgationi destinatis, & in immensum augentur, tandem, qua data via, quasi flumina, erumpunt. 1.
Accedit, quòd ob obstructionem excrementum putrescens, acrem non raro` destillationem commouet, id quod etiam facit inflammatio. 2.
Ad eandem malam compositionem refero, substantiam cerebri laxiorem, ac amplitudinem vasorum eiusdem. merito enim horum, satis constat, maximè ad Catarrhum illud disponi. 3.
Quin etiam Anastomosis locum habere potest, cum non raro, apertis venis, sanguis è capite destillet, & Catarrhos sanguineos efficiat. Præter hos verò morbos, etiam soluta vnitas solet esse Catarrhi causa. 4.
Est autem hæc præter diœresin, &

eius species, quæ eodem modo, quo anastomosis, potest concurrere, præcipuè vel vlcus, vel abscessus. Etenim siue laboret vlcere cerebrum, siue abscessu, & præcipuè ossis carie, ut in lue Venerea affectis, necessarium est acrem progigni destillationem.

Causæ adiuuãtes morbos instrumentarios pro generatione Catarrhi.

Sed hæc de morbis instrumentorum, tanquam causis principalibus; causæ, quæ tanquam coadiuuantes, fouent hos morbos, recensendæ sunt. Quæ igitur intemperiem fouent, res sunt partim naturales, partim non naturales. Ex naturalibus, est temperies naturalis, similis in temperiebus iam dictis. Item ætas. hinc senes ob frigiditatem, pueri ob errores in victu, Catarrhis magis sunt obnoxij.

Intemperiem adiuuantes.

Ex non naturalibus verò, etsi res omnes non naturales hùc spectare possunt, potissimùm tamen locum habet aër calidus, & humidus, frigidus, & humidus, fridus tantùm, humidus tantùm. Hinc hyems, ex *Hippocr. 3. aphor. & lib. de aëre, aquis, &c.* maximè destillationum ferax est: item regio Septentrionalis: item Ver ob frigus subitò superueniens, denique Ventus aquilonaris, frigore exprimens, 5. *aph.* 24. & australis, calore fundens. Sed & illud à quibusdam peculiariter notatur, maximam vim habere, in destillationibus producendis, vsum aquæ, & lactucæ: puluere quoque hausto, vel inspirato, sæpiùs, & Catarrhum, & raucedinem, eamq́. lethalem, fuisse inductam, notauit Iubertus *tract. de affectibus thoracis cap.* 4.

Malam compositionem adiuuantes.

Quæ fouent malam compositionem, sunt, quæcunque faciunt ad capitis repletionem, quæ & ipsa pariter sunt, res tùm naturales, tùm non naturales. Ad naturales pertinent, habitus calidus, & humidus, vtpotè qui, ex Galeno, & Auicenna, maximè est vaporosus. Figura item erecta. nam sub hac facilè caput repletur; quæ fuit causa, ut *Arist.* 10. *Probl.* 53: dixerit, inter animalia homines primùm, deinde aues Catarrho maximè corripi: Hippocrates quoque 4. *de morbis*, caput vocauerit magnam cucurbitulam, superpositam corpori, à quo trahit. Non naturales, sunt aër humidus, pluuiosus, vnà cum constitutione australi, 3. *aph.* 12: quæ absque pluuia etiam replet, 3. *aph.* 5: somnus multus, præsertim à cibo initus: mora sub radijs Lunæ: ocium, & crapula nimia: quomodo *de Persis scribit Xenophon*, apud illos scilicet maximè vituperari solitos, qui plurimùm expuerent, ac nares emungerent, quoniam signum id esset, eos nec exerceri, & crapulæ esse deditos: vsus nimius thermarum, præcipuè calidarum: cibi euaporantes, vt aromata, legumina, lac, lacticinia, pisces ostreacei, & tandem omnes cibi copiosi, præcipuè calidi, & flatulenti; vinum copiosum, & generosum.

Error externus qui, qualis, & quomodo Catarrhum generet.

Sed superest, ut de errore externo agatur. Hic igitur potest esse vapor, & minera, extra caput genita. Vapor quidem, siue copia, siue qualitate vitiosus, eleuatur modò à toto, ut in febribus æstuosis, modò ab aliqua parte. Minera peccat vel copia, vel qualitate. Peccat copia, veluti quando à ventriculo, uel iecore, capiti impertitur alimentum impurum, & copiosum. Hoc enim, cum non regatur, & vincatur à cerebro, euadit materia Catarrhi. Peccat qualitate, prout est vel calida, biliosa puta, aut salsa, genita à iecore calidiori, per se vel ex accidenti, ex alimentis calidioribus, à toto febre correpto: vel frigida, pituita scilicet, & Melancholia: è quibus pituita maximè affligit, præcipuè quæ à ventriculo frigido, & alimentis similibus fit, melancholia rariùs concurrit, vt quæ, & pauca est, & non facilè mouetur, ob crassitiem.

Qui à quibus causis magis Catarrho tententur.

Et hæ sunt causæ omnes Catarrhum generantes, quæ tametsi & externæ sint, & internæ, ut ex dictis patet, tamen id de illis sciendum est, calidiùs quidē caput, ab exter-

ab externis magis; frigidius ob internas destillationibus tentari. Sed & à causis internis, facillimè Catarrhum incurrunt, quibus caput paruum, alia membra, maximè inferiora, magna vel mediocria. Vapores enim elati sursum, in cerebro paruo retinentur, incrassantur, & in naturam aqueam conuertuntur: ab externis, quibus frigidum quidem cerebrum, partes tamen inferiores calidæ, & habitus corporis calidus, ac rarus, maximè circà caput. Per caliditatem siquidem, in ijs facilè liquescunt humores, per frigiditatem verò exprimuntur. Esset iam ad differentias progrediendum, nisi Fernel. negocium facesseret, qui negat, in solo cerebro Catarrhum generari. Existimat enim extrà caluariam etiam, sub cuti, Catarrhum, vel materiam Catarrhi contineri, & proinde excrementũ catarrhale ibi gigni, quod defluẽs per partes cutaneas, dolores pariat articulares. Generari verò, ait, ex illo excremento, quod per venas iugulares externas, ad caluariam terminantes, ibi deponitur. Hoc uerò traditur ab eo *lib.5. Patholog. c.4.* Sed non est longiùs, in hac sententia examinanda, immorandum. Manifestè enim aduersatur Galeno, qui 3. *aphor.* 12. cerebrum semper constituit terminum à quo, omnium destillationum, ut propterea cerebrum sit locus generationis excrementi catarrhalis. Quod idem traditur 3. *de Sympt. caus. c.*4. & quidem clarissimè; ibiq. assimilatur Catarrhus Diarrheæ. Quod vero dicit Fernelius, è venis iugularibus externis, ibi deponi excrementum, nihil ad rem facit. Nam, cum ex ijsdem venis, iuxtà *Vesal. lib.3. cap.7. suprà citato*, aliquæ per caluariam in ipsum cerebrum ingrediantur, nihil obstat, quò minùs illud excrementum, in ipsum deferatur cerebrum, & sic materiam Catarrho suppeditet. *Quæstio. Vtrũ in solo cerebro Catarrhus generetur.*

DIFFERENTIAE CATARRHI.

PRogredior ad Catarrhi differentias. Hæ igitur sumuntur à duobus fontibus, ab ipsa forma scilicet Catarrhi, excremento nimirùm, seu exeunte mutato, & à subiecto patiente. *Differentia ab exeunte mutato*, variæ sunt, prout ipsum varium est. Variatur autem penes differentias, tùm extrinsecas, tùm intrinsecas. Ad differentias extrinsecas pertinent tempus, & ea, quæ cum Catarrho coniuncta sunt, & coniugata. A tempore, Catarrhus alius est antiquus, alius recens; alius continuus, alius interpolatus, & hic rursus varius, alius per certa anni tempora affligens, hyeme puta, vere; alius per menses; alius per dies; alius per horas; alius deniq; noctu; alius interdiu. A coniugatis, seu coniunctis, Catarrhus vel est cum febre, uel sine febre: in corpore vel boni habitus, & validi, vel extenuato, & debili: in sene, uel iuuene: viro, uel muliere, &c. Ad intrinsecas differentias, referuntur species excrementi, origo eius, & Vitium. Ratione speciei, Catarrhus vel est syncerus, ex pituita sola dulci, acida, vitrea; vel mixtus, cum alium, uel alios humores habet adiunctos, bilem, melancholiam, sanguinem. Ratione originis, Catarrhus generatur, vel à morbo cerebri in intemperie, mala cõpositione, soluta vnitate, ut suprà declaratum est: vel à causa morbifica, genita extrà caput, peccante tùm copia, tùm qualitate, quarum vtraque varia est, & multiplex, ratione speciei, & causæ generantis variæ, & multiplicis. Vitium exeuntis consideratur penes substantiam, copiam, qualitatem, quietem,

Differentiæ Catarrhi à causa formali, idest, excremento.

Extrinsecæ.

A tempore.

A coniunctis.

Intrinsecæ.

A specie excrementi.

Ab eius origine.

Ab eiusdem vitio.

tem, motum. Penès substantiam, Catarrhus alius est putridus, venenatus alius, alius Venereus. Penes copiam, alius est copiosus valdè, qui si confertim ad fauces defluat, aut pulmonis bronchia, præfocatiuus dicitur; alius mediocris; alius paucus. Penes qualitatem, respectu modi substantiæ, Catarrhus alius est tenuis, alius crassus; respectu qualitatis puræ, quoad qualitates primas, Catarrhus est vel calidus, vel frigidus; quoad secundas, varius pro varietate coloris, odoris, saporis. Penes quietem, Catarrhus alius quiescit in toto, alius in parte. In motu considerare oportet terminos, & spacium. Ratione igitur termini à quo, Catarrhus duplex est, alius concitatus à facultate expultrice, robustiori reddita, ex causa refrigerante, capiti subitò occurrente: alius cōcitatus à facultate eadem, irritata ab obiecto molesto. Ratione spacij, Catarrhus uel descendit per spacia inania, & partes externas; vel per organa, aut animalia, aut vitalia, aut naturalia; animalia ut partes capitis, os, nares, & organa sensus, ac motus, vti spinalem medullam, & neruos; vitalia, vt asperam arteriam; naturalia, ut Oesophagum, venas, arterias. Ratione termini ad quem, Catarrhus alius descendit, & mouetur ad totum, alius ad partes; *& tunc, quoniam in motu hoc, materia uel* transmittitur, uel attrahitur, ratione transmissionis, Catarrhus fit, quatenùs *pars, quæ est terminus ad quem, est imbecillis, quia est vel frigida, & humi*da, vel laxa: ratione attractionis concitatur, quatenùs pars, quæ habet rationem termini ad quem, uel dolet, uel calet. *Differentiæ à subiecto patiente,* in duplici sunt discrimine, prout ipsum scilicet subiectum patiens, aliud est, quod generat excrementum, & mandat, ut cerebrum; aliud quod recipit idem, & ab eo læditur. Ratione subiecti, priori modo considerati, Catarrhi differunt, quòd alius fit cerebro primùm laborante, morbis suprà dictis; alius per consensum aliarū partium, & vel totius corporis, cum in eo sanguis vniuersus vitiosus continetur; uel partis determinatæ, & potissimùm ventriculi, iecoris, ac vteri in mulieribus. Ratione subiecti, considerati modo posteriori, Catarrhi distinguūtur, quòd alius affligit totum, alius certas partes. Atque hæc de differentijs. Ad signa progredior.

Differentiæ Catarrhi à subiecto patiente.

PROPRIETATES CATARRI, SEV SIGNA.

Signa Catarrhi in genere.

Signa differentiarum Catarrhi à forma.

SIGNA igitur, alia sunt Catarrhi in genere, alia differentiarum Catarrhi. Signa Catarrhi in genere, sunt manifesta de se. Nam ex relatione patientis habentur. Quare laborandum in inueniendis tantùm signis differentiarum. *Quod igitur attinet ad differentias petitas ab excremento,* quæ ab extrinsecis sumuntur, vt à tempore, & coniugatis, eæ sensui notæ sunt, nec signis egent. Quoad intrinsecas, differentiæ ab excrementi specie, Catarrhus scilicet sincerus vel mixtus, si excrementum exeat per nares, uel os, cognoscitur sensu: si per alias partes, discurrere oportet per signa singulis humoribus, propria. Nam si sincerus fuerit Catarrhus, signa solius pituitæ se ostendent. Temperamentum totius, aut saltem ventriculi, ac cerebri, frigidum erit, & humidum; ætas senilis, aut puerilis; prægressa fuerit victus ratio pituitam aceruans, vt ocium, crapulæ, cibi frigidi, & humidi; iuuabūt, quæ pituitam educunt, item calefacientia, & siccantia; actiones animales torpebunt; in somnum æger propendebit; aderit capitis grauitas, & ad ta-

Sinceri, & mixti.

ctum

ctum frigiditas; color oculorum, ac faciei subalbidus; excernentur pituitosa. In mixto, præterquam quòd hæc signa non erunt intensa, prodent se etiam signa humoris mixti. Quare in commixtione bilis (præter temperamentum totius, & hepatis siccum, & calidum; ætatem iuuentutis; victus rationem prægressam calidam, & siccam;) somni erũt interrupti; facies quoquomodo pallebit; caloris potiùs, quàm frigoris sensum caput ad tactũ præferet; excrementa oris amariuscula, vesicæ, & alui, mordacia erunt, & cum sensu caloris. Mista melancholia cognoscetur, ex temperamento totius, & hepatis, calidiori & sicciori, potissimùm antè quadragesimum annum; ex liene affecto; suppressis hæmorrhoidibus; cibis ingurgitatis crassis, & terreis; emolumento item, quod adferunt, moderatè humectantia, & melancholiam euacuantia; ex mærore, & tristitia; faciei colore subfusco; excrementis ad nigrum tendentibus. Tandem si sanguis fuerit iunctus, is ipse quoque suis se signis manifestabit. Erit quippe, tùm totum, tùm iecur, calidius, & humidius; erit suppressa aliqua sanguinis euacuatio consueta, per nares, uel vterum; præcesserit cibus multi succi, & copiosus, & interdum ictus cerebri, vel plaga; proderunt, quæ sanguinem educũt, item quæ moderatè refrigerant, & siccant; somnus aderit multus & longus; facies rubebit; vrinæ mingentur crassæ; in summa aderunt signa plenitudinis, de quibus *Gal. lib. proprio.* Differentiæ ex origine, seu à causa effectrice, sic distinguuntur. Nam, si Catarrhus fiat ab obiecto morbifico, seu errore externo, malum non erit assiduum, quemadmodum est, si adsit *vitium cerebri, aderunt signa humorum copia, & qualitate peccantium, iam* iam tradita. Si fiat vitio cerebri in intemperie, signa erunt, de quibus infrà, in differentijs Catarrhi calidi, & frigidi. Si prodeat à vitio eiusdem in mala compositione, angustia cognoscitur, ex detentione excrementorum, & grauitate capitis: laxitas contrà, ex perpetuo fluxu, & similibus. Differentiæ ex vitijs eiusdem excrementi, sic innotescunt. Catarrhus putridus, ex odore, & sapore iniucundo cognoscitur: venenatus, ex signis veneni, & vehementia Symptomatum: venereus, ex signis Luis venereæ. Copiosus Catarrhus, quò magis est talis, eò cum maiori impetu descendit, est præfocatiuus, sibiq. alia Symptomata vehementia adiungit. Calidus Catarrhus colligitur ex sensu caliditatis, quæ in exeunte percipitur, cum Auicenna; ex pruritu narium, & palati, cum Rhasi; ex sternutamento crebro; ex colore ipsius excrementi nigro, cum forti odore, & luciditate, rubro, citrino, viridi; ex sapore acri, acuto, amaro, salso; ex odore acuto, & fœtido; ex oculis & facie rubentibus; ex frigidis iuuantibus. Sed & materia destillans erit densior, & vigiliæ infestabunt, & victus ratio præcessit calefaciens. Frigidus Catarrhus ex oppositis intelligitur, ex sensu frigiditatis; ex materiæ destillantis aquositate; ex eiusdem colore albo, sine salsedine, nigro cum opacitate; ex saporis & odoris carentia, & contrarijs cæteris. Sed occasione Catarrhi calidi, & frigidi, vnum noto, summopere necessarium, nimirùm aliquando materiam excerni per os putridam, & fœtentem, & tamen Catarrhum esse frigidum. Hoc verò accidit duabus de causis. Primò, 1. Quia materia in pulmonibus recepta à capite, ibi diutiùs moratur, & quiescit præter naturam. Hinc cum non regatur à natura, proinde putrescit, & saporem, ac odorem ingratum suscipit, ac medicos fallit, putantes, hãc materiam per tussim eiectam, esse calidam, cum tamen sit frigida. Cognoscitur

Prodeuntis ab errore externo, vel morbo.

Putridi, venenati, Venerei.

Copiosi.

Calidi.

Frigidi.

Catarrhus aliquando frigidus cum materia putrida, ac fœtẽte, & cur?

autem hoc, si patientes interrogentur, an, dum expuunt materiam sine tussi illa eundem habeat saporem, & odorem, quem habet, eiecta cum tussi. Si enim habebit, erit calida, etiam in sui origine, nimirùm in capite: si verò non habebit, destillatio in propria origine erit frigida. Secundò accidit id, Quia materia in capite frigido genita, & frigida, ob moram tamen in capite præter naturam, quia scilicet ibi detinetur, putrescit, & calida euadit, simpliciq. expuitione, fœtens & malè olens excernitur. Cognoscitur autẽ hoc, quia si materia talis euadit ob moram in capite, non ob primã sui originem, imprimis non semper talis, id est, putrida, & fœtida materia expuitur, sed quandoq. aliter habens: secundò, sputum erit inæquale, ita vt aliqua eius pars putrida sit, aliqua non: tertiò, aderunt signa capitis frigidi, de quibus suprà. Catarrhus crassus, & tenuis deprehenduntur visu, dum modo mora non crassefaciat. Præterea si subitò fluat ad partes, & Symptomata accedant vehementia, ut præfocatio, est tenuis, si contrà, crassus. Rursus crassus, sui natura erit talis, secundum omnes sui partes: crassus verò ob moram in pulmonibus, in medio erit crassus, circum circà tenuis.

Crassi, & tenuis.

Quoad vitium secundum motum, ratione termini à quo, Catarrhus concitatus ab expultrice robustiori, cognoscitur, si capiti repleto, causa refrigerãs externa occurrerit, cum impetu. Quæ causa, si non adfuerit expultrix irritata, erit ab obiecto molesto, de cuius signis dictum est alibi sæpè. Circà differentias a spacio, si materia descendat per spacia inania, aderit sensus materiæ descendentis, & id sine dolore insigni, laborabunt carnes, & aberunt affectus neruorum. Si materia fluat per os, & nares, patet res sensui. Illud tamen notandum, cum natura, per huiusmodi partes, soleat excrementum catarrhale euacuare, tùm naturaliter, tùm præter naturam, an hoc, uel illo modo fiat, intelligi ex signis coctionis, & cruditatis, de quibus *Gal. lib. de totius morbi tempor. c. 3.* vbi tempora quædam, hisce speciebus Catarrhi constituere videtur, dicens, si tenuis, aqueus, multusq., & acer humor destillet, adesse principium Catarrhi, & summam cruditatem: si verò paucior, & crassior, minusq. acris, tunc iam euidentes esse notas coctionis, & augmentum incipere: porrò coctionem exactiorem esse, cum iam mucus excernitur, qui quo paucior erit, & crassior, eò etiã exquisitiorẽ coctionem indicabit. Si per neruos, & spinalem medullam feratur, adest dolor, torpor, paralysis, tremor, conuulsio, sensus materiæ descendentis per dorsum; tametsi ita puto, posse Symptomata priora neruorum, abesse, vbi materia non distendit neruos, sed per partẽ illorum posteriorem descendit. Materia descendente per Tracheam, obseruatur screatus, cherchnos, tussis, difficilis spiratio. Eadem fluente per œsophagum, adest inappetentia, nausea, vomitus, læsa coctio uentriculi, &, si destillatio sit salsa, sitis; item eiusdem dolor, grauitas; præterea alia viscera naturalia malè habent, & varios morbos incurrunt. Per venas materia si delabatur, tumor sequitur inflammatorius partium, cachexia, atrophia, febris Latica; lotium est spumosum, quia materia fluens per venas, vertitur in vaporem, qui mixtus cum materia humida, per motum, & calorem, est causa spumæ; nullus adest dolor, nullus tristis sensus. In materia discendente per arterias, adest pulsus mollis, inæqualis, modò frequens, modò rarus, prout materia descendens, modo calida, modo frigida est; adest & defectio animi, & cordis motus prauus; item febris. Distinguitur autem febris ex destillatione ab alijs,

Concitati ab expultrice cerebri robusta, vel irritata.

Descendẽtis per spacia inania.

Per os, & nares naturaliter, vel præter naturam.

Per neruos, & spinalem medullam.

Per Tracheam.

Per Oesophagum.

Per venas.

Per arterias.

quia

quia adsunt signa capitis læsi. Quoad terminum ad quem, an is sit totum, vel pars, patet ex vitiorum, totius, & partium, signis. Vtrum verò terminus ad quem suscipiat, vel attrahat, cognoscitur; Quia si pars, antequàm à Catarrho lædatur, fuerit calida, vel doluerit, certum est, ipsam attrahere; si hæc absint, suspicio est suscipere, dummodò concurrant alia, nimirùm temperies frigida, & humida, habitus rarus, vasorum amplitudo. In vitio secundum quietem, nihil est aliud cognoscendũ, nisi an materia magis, vel minùs adhæreat. Hoc verò cognoscitur ex cõtumacia, & peruicacia illius, quatenùs magis, vel minùs cedit remedijs. *Quod spectat ad differentias ex subiecto patiente*, si Catarrhus sit per essentiam, erit continuus, non interpolatus; aderunt signa affecti capitis. Si per consensum, apparebunt contraria; habebit sua interualla Catarrhus; erit suppressa aliqua euacuatio; aderunt signa, vel vniuersi corporis malè affecti, vel certarum, & determinatarum partium, puta ventriculi, iecoris, vteri. An verò totum affligat, an partem, id dignoscitur, prius quidem ex humorum vitio, vel in copia, vel in qualitate, de quo sæpè: posterius autem, ex signis affectarum partium proprijs.

Attracti, vel transmissi.

Quiescentis.

Signa differentiarum Catarrhi à subiecto.

Per essentiã, & per consensum.

INDICATIONES, SEV SCOPI CVRATIVI.

SCOPI curatiui ab ijsdem desumuntur, à quibus desumptæ sunt differentiæ, ab excremẽto scilicet, seu ab exeunte mutato; & à subiecto patiẽte. *Quod igitur ad excrementum* ipsum, seu exiẽs mutatũ, attinet, id ratione speciei; quatenùs sincerũ est, euacuans pituitam, id est, phlegmagogum, quatenùs mixtum, remedium quoque euacuans mixtum indicat. Ratione originis, seu causæ efficientis, si ortum trahat à morbo in intemperie, indicatur alterans per contrarium; si ab angustia, quia hæc fit à materia angustante, remouens illam materiam; si à laxitate, densans: si à soluta vnitate, vniens. Quod si ab errore externo procedat, id est à causa morbifica extrà caput genita, varia sunt indicata, pro varietate tùm speciei obiecti, tùm causæ generantis, de quibus in morbis totius, & partium singularum. Vitium in substantia, ratione putredinis insinuat eradicans: ratione qualitatis venenatæ, & Venereæ, alexipharmacum. Vitium in copia, remedium minuens desiderat: vitium in qualitate, alterans per contrarium: vitium in quiete, remedium discutiens, de quo in tractatu morborum partium, in quibus quiescit materia. Circa vitium in motu, considerare oportet tùm motum ipsum, tùm terminos motus. Motus ipse prauus, indicat remouens hunc motum: Terminus à quo fluit materia, id est, cerebrum, retrahens ad superiora, vel inferiora, prout materia, quæ fluit, mouetur uel superiùs, vt ad cutem capitis, vel inferiùs: Terminus ad quem, qui attrahit, ratione doloris, ac caloris anodynum, & refrigerans poscit; qui suscipit, ratione frigiditatis, humiditatis, laxitatis, calefaciens, siccans, densans: vterq., retrahens ad partem vel sinistram, uel dextram, per modum siue interceptionis, siue deriuationis, siue reuulsionis. *Subiectum patiens, quod generat* excrementum, id est, cerebrum, quid indicet, patet ex dictis, Subiecti, quod læditur ab illo excremento, seu quod recipit illud, id est totiùs, vel partis, certæ, indicationes, traduntur in tractatibus peculiaribus, vitiorum totius, & partis. Has verò indica-

Indicationes curatiuæ à forma, id est, excremento.

Indicationes curatiuæ à subiecto.

indicationes insinuauit nobis *Gal.5.Meth.14. & Auicenna cap.de Catarrho,* qui fuit valdè diligens. Ferè enim omnes proponit, quas diximùs, præcipuè autem eas, quæ pertinent ad vitium exeuntis. Nam respiciens ad vitium in quantitate,& qualitate,ait, æquabilem reddendam esse materiam; respiciens ad motum vitiosum, addit prohibitionem cursus,& motus ipsius materiæ;& quidem causa vtriusque termini motus, proponit motum materiæ ad aliam partem,quem etiam proponit ratione termini à quo tantùm: at ratione termini ad quem, proponit prohibitionem eius, quod potest fieri,ob vitium termini ad quem. Sed omnibus his indicationibus illud addendum est,scopos curatiuos,ad vitium instrumenti attinentes, non posse obtineri, nisi priùs toti corpori prospectum fuerit. Nam ad tollendum vitium obiecti, indicatio de totius prouidentia,est eadem cum illa,quæ facit ad tollendum ipsum obiectum.

PROGNOSTICA.

Prognostica Catarrhi in genere.

PORRO, vt ad Prognostica veniam, scopos propositos an assequi semper liceat, cognoscitur ex vi Catarrhi in genere, & ex illius differentijs. In genere igitur, Catarrhus est vehemẽs affectus,tùm ratione suæ essentiæ, tùm ratione dignitatis. Ratione essentiæ, quia ferè omnium morborum est occasio, quod nobis insinuauit *Gal.1.de Tuend.San.cap.*8.vbi affirmauit,vi Catarrhi totum languere. imò ipse Hippocr. dùm ait, *6.aph.2.* Quibus nares natura humidiores, eos minùs integra sanitate frui. Ratione verò dignitatis, quoniam locus,in quo generatur Catarrhus,& terminus,à quo fluit,est cerebrum, pars principalis, & maximi momenti. Quod ad differentias spectat, varia est prognosticandi ratio, prout eæ variæ sunt, vtpotè quarum aliæ ab excremento,seu exeunte mutato; aliæ à subiecto patiente sunt desumptæ. Has igitur omnes percurrere oportet, initio facto à differentijs, desumptis ab ipso excremento. Differentiæ igitur ab ijs depromptæ, quæ excremento sunt extrinseca,quid denuncient, non est difficile intelligere. Nam certum est,ratione temporis, difficilioris curationis esse Catarrhum antiquum,quàm recentem; continuum, quàm interpolatum; & rursus, ex interpolatis,eum,qui breuius habet, quàm qui longius, interuallum, quod longiori,quàm breuiori tempore,magis medicamenta operentur. Certum est etiam, ratione coniugatorum, deteriorem esse Catarrhum cum febre, quàm sine,cum difficilius duo hostes expugnentur,quàm vnus: item in corpore debili,quàm valido: tandem in sene,quàm iuuene,ex *Hipp.2.aph.40.* dum ait, destillationes in senibus non concoqui. Vbi id obiter notandum,non sine causa Hippoc. dicere, destillationes in senibus nõ concoqui, non autem dicere, non solui. Quia cum ex *6.Epid.com.5.tex.23.* tres sint species solutionis, coctio, rarefactio, dissolutio; tametsi in valde senibus, grauedines per coctionem solui nequeant, cum hæc fiat à solo calore natiuo,qui in senibus est paucissimus, possunt tamen solui aliquando, per modos duos posteriores. Et horum modorum altero, puto *Leonicenum* subleuatum fuisse, qui ex *Brasauola in commento aph.40.par.2.* nonagenarius iam, sola victus seruata ratione, à pertinaci raucedine, & grauedine simul euasit, & ideò festiuè, *Alberto Sauanorolæ* citanti hunc aphorismum,

Prognostica differentiarum Catarrhi à forma.

Extrinsecarũ.

A tempore.

A coniunctis.

Nota de Catarrho senum, & puerorum.

respon-

reſpondit, eùm verum eſſe, ſed non in viro medico. Verùm de ſenibus illud etiam, ex Hippoc. notandum, 3.*aph.*12. ſubitæ mortis periculum, illis ex deſtillatione imminere. Id quod idem *Hippoc. lib. de aëre, aquis & locis*, quoque confirmat, vbi & cauſam huius rei, refert in raritatem, & venarum in ſenibus ἔκτηξιν, id eſt, colliquationem, ſeu tabefactionem: & præter hoc ſubitæ mortis, periculum, addit etiam partis dextræ, vel ſiniſtræ, cum ſtupore, reſolutionem. Puerulos quoque recentèr natos, ex *Gal.* 2.*aph.*40. ob cerebrum humidum, & excrementis plenum, & ob calorem humiditati immerſum, citò deſtillationes interimunt. Iam ex differentijs intrinſecis, *Intrinſecarũ.* ſi conſideretur Catarrhi ſpecies, quò maior eſt in eo receſſus à ſtatu naturæ, eò curatu eſt difficilior. *A ſpecie excrementi.* Quare Catarrhus, qui ſapit atram bilem, eſt periculoſior; huic ſuccedit bilioſus; tertio loco eſt ſanguineus; poſtremò pituitoſus ſincerus. Quod ſi origo attendatur, in communi quidem, ſemper, *A cauſa.* qui à morbo cerebri pendet, periculoſior eſt eo, qui à cauſa morbifica; & qui ab intemperie cerebri, eo, qui à mala compoſitione oritur. Priuatim verò, quoad intemperies, ſemper peioris conditionis eſt, qui fit ab intemperie calida; quia generatur excrementum inſignis actiuitatis, & vehemens valde, ratione ſuæ eſſentiæ. Quod ſi intemperies ſit frigida, & in habitu, ferè incurabilis eſt Catarrhus. Vnde in hoc caſu, id tantùm præſtare debet medicus, ut, ſicuti excrementũ catarrhale cõtinuò generatur, & aggregatur, ità ſucceſſiuè, per partes aliquas ignobiliores, educatur. Quod ad reliquas duas intemperies, humida multò faciliùs, quàm prædictæ duæ, remedijs cedit. Sicca verò ægerrimè, & ipſa ſuperatur, præſertim ſi frigida ſit. Eſt enim temperatura hæc ſenilis, quæ non corrigitur medicamentis. De cauſa morbifica, ſeu vitio obiecti, ità ſtatuendum eſt, vbi illud pendet à cauſa admodum vehementi, & quæ ſit cum maximo receſſu à ſtatu naturali, vt ſi generetur ab admodum læſa facultate alicuius viſceris, vix ſcopis curatiuis licere ſatisfacere; e. g. ſi generetur à ventriculo laborante intemperie in habitu. Augetur item difficultas, ſi obiectum ſit valdè copioſum, & qualitate maximè noceat. Circà vitium exeuntis catarrhalis, de vitio ſecundum ſubſtantiam ita ſtatuo, *A vitio, ſeu peccato.* Catarrhum venenatum ſemper minari periculum. *In ſubſtantia.* nam maximus eſt in eo receſſus à ſtatu naturæ, & propterea maxima mala impendent. Atque tales fuere illæ duæ conſtitutiones catarrhales, quarum vna anno 1557. altera 1580. ſub autumni initium, inualuit, cum Symptomatibus adeò periculoſis, vt maiorem partem hominum ſuſtulerint, & pleriq., quibus uel miſſus ſanguis fuerat, vel purgans datum, perierint. Catarrho venenato ſuccedit putridus, & huic tandem Venereus, qui ita plerumq. eſt contumax, & vehemens, ut non ſit ſine aliquo periculo, ſaltem quia perducit ad mala incurabilia, vti Cachexiam, maximè ſi ſit in habitu, & confirmatus. De Vitijs reliquis. *Quantitate.* Quò copia fuerit maior, eò maius impendet periculum, ac eò magis, addit Auicenna; ſi caput doleat. nam ratione doloris, fit attractio materiæ in caput. *Qualitate.* Rurſus excrementum tenue maius adfert periculum; (Hinc ex 6. *Epid.* malignæ deſtillationes tenues.) craſſum & viſcidum, difficiliùs medicamentis cedit, licet in eo periculum non abſit. Calidum excrementum, quia eſt maioris actiuitatis, ob id eſt ipſum quoque maioris periculi. Et idem dicendum eſt de eo, quod eſt iniucundi odoris, & ſaporis, recedens ab albo colore, & figuræ rotundæ. Tale enim fit à cauſis maioris actiuitatis, & quæ maius

Quiete. negocium medico facessunt. Vt quiescit excrementũ, quò magis adhæret, eò peius est, & tractatu difficilius. *Motu, ratione termini à quo.* Quantum ad motum eiusdem excrementi, si terminus à quo spectetur, certum est, quo cerebrum valentiùs expellit, eò id esse peius, ex 3. *aph.* 12. *Ratione termini ad quem.* Si consideretur terminus ad quẽ, quò pars est dignior, eò absque dubio Catarrhus est periculosior. Hinc Celsus ait, si fluat ad nares, esse leuiorem, si ad fauces peiorem, si ad pulmones pessimum, ex *Hipp. lib. de glandulis, & Galeno loc. cit.* Rursus, si terminus ad quem attrahat, adest minus pericult; quàm si suscipiat: imò si suscipiat ob natiuam imbecillitatem, malum est incurabile, sicuti est podagra catarrhalis hæreditaria. *Ratione spacij.* Pro ratione spacij, per quod fluit Catarrhus, varia prognosticatio est instituenda. Nam si per spacia inania deferatur, cæteris paribus, minus est periculum. Nam materia extrà venas defluit, uel in carnes, vel in articulos; vnde affectus cutanei, tumores varij, & arthritis; quæ, etsi non sanetur, est tamen ex genere morborum, qui non occidunt. Si eadem materia fluat per nares, minus & sic periculi est: imò videtur præcauere hic fluxus aliquos morbos: ad quod respiciens *Hippocr. 6. Epid. 2. tex. 42.* dicebat, præsente grauedine, non fieri tumorem Lienis, & contrà. *Cur præsente grauedine non fiat tumor Lienis.* Cuius rei secundum Ruffum, & Sabinum, ea est ratio; quia per grauedinẽ sanguis expurgatur, ita ut nihil in lienem vitiosi descendat. Galenus tamen præter iam dictam, Ruffi, & Sabini, duplicem aliam adfert rationem in commento, vnam communem, alteram priuatam. Communis est, Quia raro duo membra sunt æquè debilia: proptereà materia semper decumbit in partem debiliorem. Particularis est, Quia grauedo fit à pituita tenui, & aquosa, lienis autem tumor, à materia crassa. Quicquid tamen sit, si grauedo fuerit crebra, & copiosa, *ex Auicen. lib. 3.* poterit præseruare à tumore Lienis, quæcunque sit illa materia, quæ per grauedinem exit. Si fluat per os, satis magnum adest periculum; adhuc maius, si per oesophagum; (quamuis enim *Hippoc. 1. de morbis* scribat, destillationem ad stomachum, magis tutam esse cæteris; tamen *Gal. 7. Meth. pluribus in locis*, docet hoc non semper verum esse: imò interdum hanc destillationem esse exitialem, maximè, si materia calida destillet in stomachum frigidum, cum alui stipticitate) adhuc maius si per tracheam; præsertim si caput eius, vel ipsa exulceretur, & potissimùm, si ad eius cartilaginem peruaserit, quemadmodum liquet *ex 7. de vsu part. cap. 7.* In qua tamen Trachea id notandum, si per eam fluat materia in pulmones, maius esse periculum, quàm si feratur in pectus, *6. Epid. com. 3. tex. 18.* Ratio est, Quia si in pulmones decumbat, imminet phtisis, præcipuè si materia sit tenuis, acris, & salsa. Duo siquidem mala facit. nam vel erodit, vel saltem tussim vehementem facit, ob quam vasa pulmonum facilè rumpuntur; vnde additur tertium, quod ob vehementem tussim repletur, & afficitur caput, & ita destillatio augetur. Sequuntur autem hæc, quoniam materia descendens maligna non coquitur, nec incrassatur in pulmonibus; proinde si ibi moretur, cum non vincatur, mala dicta infert. Si per neruos fluat, periculosior est Catarrhus, quàm si per vacuitates; nec minus periculi adfert, si per venas, quia imminent febres continuæ, atrophia, cachexia. Si verò per arterias fluat, nihil peius accidere potest homini. Nam ratione cordis imminent palpitatio, & Syncope. *Prognostica differentiarũ à subiecto.* De differentijs ex subiecto, nimirùm generante, & mandante, quod est cerebrum, & recipiente, quod est totum, uel pars, pauca dicenda sunt. Nam ex

dictis patet, quid sit prognosticandum. Id solùm notandum, quod *6. aph.* 2. traditur a` Galeno; nimirùm homines, qui sunt humidiores, vel cerebro tantùm, vel vniuerso corpore, eos præ cæteris destillationibus tentari. Quare de materijs præsidiorum agere tempus est.

MATERIAE CHIRVRGICAE.

IRCA` materias igitur Chirurgicas, ante omnia necessarium est, ut decernatur, an mittendus sit sanguis per venam sectam. In hac vero` difficultate, breuiter sic puto habendum esse, ut præsentibus indicantibus, & coindicantibus; absentibus verò prohibentibus, necessario` secanda sit vena, in quocunque Catarrho, dummodo fuerit magnus, vitiumq. sanguinis coniunctum habuerit. Est autem Catarrhus magnus ille, qui descendit ad partem aliquam magni momenti, & effatu dignam, vti ad oculos, fauces, pulmones, ad totum per venas, vnde febris oritur; ad cor per arterias, vnde mala cordis proficiscuntur. Est item magnus, qui copiosus est, cum plenitudine totius; qui per quàm crassus, lentus, & viscidus; qui præceps est, & suffocans; qui mala qualitate erodit, & vlcerat. Vitium vero` sanguinis magnum in hoc casu nullum aliud est, nisi qua` sanguis habet rationem causæ, uel adiuuantis, dum scilicet miscetur cum muco; vel sine qua non, dum nimirùm sanguis, vel redundat in toto, vel est nimis feruefactus, seu à præsentia humoris salsi, & biliosi, per venas illi commixti, seu ab obstructionibus in febre. Imò, si indicetur aliquod præsidium, cuius materia sanguinem possit feruefacere, & vitiare, non est desistendum a` venæ sectione. Indicatur enim hoc in casu, a` præsenti, ut minatur aliquod malum futurum. Ex his vero` facilè patet, in Catarrho calido, sine dubio mittendum esse sanguinem, adest enim morbi magnitudo, uel imminet, & adiungitur sanguinis vitium. Hinc *Galen.* 5. *Meth.* 14. in Catarrho salso mittit sanguinem, & Rhasis in Catarrho, cum pruritu narium, & palati, idem facit. Mesues quoque ad sanguinis vitium respiciens, si corpus, inquit, fuerit calidum, & sanguineum, ac Catarrhus calidus, conuenit sanguinis missio. Euadit uero` Catarrhus in corpore dicto calidus, ob mixtionem uel sanguinis, uel bilis, uel succi salsi. Vitium porro` sanguinis in hoc casu quodlibet concurrere potest. Nam sanguis, & cum muco misceri potest, & in toto redundare, & feruefieri ex vsu medicamentorum discutientium, uel saltem siccantium, quando excrementum catarrhale his opus habet. Nec est, quòd quis obijciat, Catarrhum calidũ non opus habere discutientibus. Respondeo enim, uerum id quidem esse, ratione qualitatis illius, sed non ratione copiæ, quæ indicat euacuantia discutientia, si materia tota sensibiliter non possit euacuari, ac sit impacta. Conueniunt tamen magis siccantia, in Catarrho calido, quàm discutientia; quæ siccantia, etsi non feruefaciant per se; per accidens tamen id facere possunt, quia siccitas est lima caloris. Quod vero` *Tornomira, & Gordonius* aiunt, sectionem uenæ, in Catarrho calido, reddere homines toto uitæ tempore raucos, nihil est, & experientiæ repugnat: & si id aliquando contigit, id ex uno potiùs, uel altero casu factum est, quàm ex uenæ sectione. Est igitur secanda uena in Catarrho calido. Sed & in Catarrho frigido, si sit magnus, & uehemens, ac sanguinis uitium adsit, uel immineat, ob usum medicamen-

Indicantia venæ sectionem in Catarrho.

In Catarrho calido, an mittẽdus sanguis. 1.

Obiectionis solutio.

In frigido Catarrho, an secanda vena.

dicamen-

dicamentorum discutientium, & calefacientium, sine dubio sectio venæ probatur. quia adsunt indicantia. Notandum tamen in hoc Catarrho, si ad modum ipsius *Mesuei*, corpus sit frigidum, & pauco sanguine refertum, abstinendum esse a` venæ sectione, quoniam sanguis in hoc casu potiùs rationem habet remedij. Sua enim præsentia temperat frigiditatem, hancq. ipsam corrigit. Et propter hoc, etiamsi in Catarrho frigido, & corpore pariter frigido, adsit febris, nō mittitur sāguis, qm̄ febris similiter habet rationem remedij calefaciendo. Illud tamen sciendū est, præter indicantia, respiciendum etiam, in mittendo sanguine, esse ad ætatem coindicantē, & vires aliquando coindicantes, aliquādo prohibētes. Aetas igitur sit florens, vires robustæ, aliàs prohibent, sicut in Catarrho calido, si subsit copia vitiosorum humorum, ac paucus sanguis, vti in corpore frigido: quod præceptum ad

Rectus vsus venæ sectionis. vires attinens, elicitur è *Gal. 5. Meth 14. & alibi*. *Quod ad rectum* vsum venæ sectionis attinet, Circà *Quantum agendum* ita statuo, sanguinem

Quantitas mittendi sanguinis. non educendum esse ea copia, qua sanguis peccat, sed parciùs. quia ad vires futuras respiciens medicus, debet omne studium in id impendere, vt validæ conseruentur, quo` & contra` causam principalem pugnare, & medicamenta necessaria perferre possint. Verùm parciùs adhuc, in Catarrho frigido, mittendus est sanguis, ob rationem dictam; præcipuè vero`, quòd non nisi longo tempore affligit, & medicamentis valdè reluctatur. Ob has

Modus agēdi. enim causas, vires quoque robustiores requirit. *De modo agendi*. Sine dubio maius in Catarrho frigido, quàm in calido foramen in vena infligen

Tempus. dum est, quo` sanguis crassior commodiùs exeat. *De tempore* ita sentio, in

In omni Catarrho statim à principio mittēdus sanguis, exceptis duobus casibus. omni Catarrho, statim a' principio mittendum esse sanguinem. Nam tunc magis commoda, & tuta via paratur alijs remediorum materijs; præterea, a` principio habemus vires magis robustas. Sunt tamen hac in re duo casus excipiendi.

1\. Primus est *Gal. 5. Meth. 14.* vbi cognoscens Galenus, ex vna parte in destillatione falsa, sanguinis missionem ad refrigerandum, conuenire; ex altera vero` parte, cacochymiam adesse exquisitam, sub qua sanguis deficit, & vitiosus succus redundat, merito quorum duorum, vires languidæ redditæ, potiùs venæ sectionem prohibent; primùm iubebat, ut succus ille ad meliorem naturam uirtute ciborum redigeretur, ut cacochymia, quæ erat legitima, euaderet notha, ob noui sanguinis generationem, uiresq. reficerentur, deinde ad sectionem venæ deueniretur. Nunquam enim, in vsu huius remedij, sunt vires despiciendæ. Quare *Gal. loc. cit. c. 13.* in sputo sanguinis, ex Catarrho acri, non fuit ausus in matrona illa venam secare,

2\. quia vires ob inediam euaserant debiles. Secundus casus est *Rhasis*, qui in Catarrho calido, propulso à cerebro, vi aëris externi refrigerato, non vult statim mittendum esse sanguinem, sed priùs capiti adhibet pannos calidos, & tùm demum, si illi non sufficiant, pro tollenda frigiditate illa, venam secat. Ratio huius est, quia tunc frigiditas illa vincitur a` sanguine peccante. Cum enim necessarium sit, in hoc casu, deuenire ad medicamenta magis calefacientia, vi quorum sanguis in toto redundans, posset trahi in caput, vel vsu saltem eorū interiori inquinari, vitiariq., ideo` quamprimùm est secanda vena. Id quod ego non tantùm intelligo, de sanguine peccante in toto, sed etiam peccante alijs modis, vt supra` tactum est.

Vbi agendum. *Quoad Vbi agendum*, si vitium sanguinis sit in toto, secanda est vena mediana: si vitium sit in capite, præcipuè mihi probatur sectio venæ Cephalicæ:

Cassavo

licæ: si suppressæ sint hæmorrhoides, aperiendæ venæ sedales; si menses, venæ tali. Sed & in calido Catarrho, euacuatio sanguinis per venam frontis conuenit, & per hirudines post aures, vbi caput valdè fuerit rubrum, venæq. latæ, & amplæ. Imò si inflammationis vestigia in faucibus appareant, conuenit apertio venarum sub lingua. Venæ sectionem sequuntur cucurbitulæ scarificatæ, & hirudines, quæ probantur, si Catarrhus non sit magnus, nec vitiũ insigne sanguinis adsit: imò si sectio venæ prohibeatur, possunt substitui loco eius. Si verò substituantur venæ sectioni, applicandæ sunt partibus infernis, dummodò tamen partes illæ non laborẽt doloribus, uel alijs affectionibus. nam tunc humeris, & brachijs affigi possunt. Quod si adhibeantur, tanquam remedium principale, in morbo, & sanguinis vitio mediocri; tunc, si Catarrhus descendat ad partes infernas, apponendæ sunt partibus supernis, humeris inquam, & brachijs, ceruici, & occipitio, imò & syncipiti. (Hinc Auic. in destillatione ad pectus, nõ applicat cucurbitulas dorso, sed partibus hisce, ne trahatur materia ad locum affectum.) Quod si Catarrhus partes superiores molestet, partibus infernis sunt adhibendæ. Atque idem de partibus dextris, & sinistris intelligere oportet. Si verò impacta sit materia, alijs non conferentibus, parti ipsi laboranti apponendæ sunt. Quæ tamen omnia vera sunt de cucurbitulis, quæ gratia partis alicuius adhibentur. Quoniam, si ratione totius sint vsurpandę, eodẽ modo conueniunt adhibitæ, ac quando adhibentur loco sectionis venæ. Quod si quantitas aliqua sanguinis detrahenda sit, poterunt adhiberi plures cucurbitulæ, cum pluribus, & profundis scarificationibus, ac crebriùs repeti. Quæ verò de cucurbitulis dicta sunt, ea omnia de electione, & recto vsu hirudinum intelligere oportet. Sed quia sæpissimè accidit, ut medicus incidat in Catarrhos præfocatiuos; circà venæ sectionẽ, & cucurbitulas, in gratiam huius casus hæc noto: nimirùm existente plenitudine, & incipiente materia figi in aliquo membro nobili, statim secandam esse venam; prætereà ad thoracis dilatationem, & pro dilatando anhelitu, super vertebras thoracis imponendam cucurbitulam: ad hæc & ad diuersionem, partibus carnosis scapularum, pariter cucurbitas affigendas. Sic enim plures, euadunt, quemadmodum plures pereunt, si cum alijs remedijs materiam agitantibus procedatur. Subsequuntur cauteria, & vesicantia. Cauteria igitur maximè in hoc malo conueniunt, quia hæc occurrunt simul, illius & copiæ, & motui vitioso. Quod igitur pertinet ad Catarrhum calidum, aliqui in eo cauterium in vertice omninò improbant, quia calefaciat cerebrum: alij admittunt quidem, sed tùm tantùm, si materia in pulmones destillet. Si enim non destillet, alijs vtuntur remedijs, quia, aiunt, materia calida, vt quæ irritet facultatem expultricem, facilè alijs modis è corpore educitur; at si ad pulmones destillet, & sit copiosa, cauterium inurunt in sutura coronali, idq. non solùm vt copia in cerebro tollatur, sed ut retracta materia sursum per suturam, prohibeatur ne in pulmones descendat, ac sic reuellatur. Sed priorum ratio omninò nulla est. Tantum enim abest, ut cauteria calefaciant, vt etiam refrigerent. Vstio quidem actualis ignis quàmdiu manet, tamdiu calefacit: sublato verò igne pars emoritur, locus fit frigidior, quia continuò diffiatur. Vnde partes quæ cauteria gestant, si fluxio calida non sit, redduntur frigidiores. Posteriorum sententiam, vt circà cauterium in destillatione ad pulmones libenter amplector; ità non

De cucurbitulis, & hirudinibus.

Notandum circà venæ sectionem, & cucurbitulas in Catarrho præfocatiuo.

De cauterijs.

An conueniãt in Catarrho calido, & quando, & Vbi.

Sententia aliorum.

Sententia propria.

F video,

video, cur etiam non destillante materia ad pulmones, ibidem ad præseruationem cauterium adhiberi nequeat. Illud tantùm circà cauterium hoc noto, si huiusmodi Catarrhus à partibus naturalibus, vt iecore, originem habeat, abstinendum esse ab eo. aliàs enim totum corpus euacuaretur per locum affectum, nimirum cerebrum, quod est inconueniens. Quare in hoc casu gratia iecoris laudo cauterium in cruribus: gratia capitis infrà occipitium, vel in brachijs. In Catarrho frigido, Auicenna pariter cauterium ad suturam coronalem laudat, idq. gratia euacuationis, & exiccationis capitis. Cuius sententiam ego quoque laudo in materia pertinaci, quicquid contradicat *Paparella lib.2. cap.15.* qui omninò cauterium hoc in casu improbat. Ratio quæ me mouet est, quia materia frigida ex sua natura non ita facilè euacuatur, cum ab ea facultas expultrix non irritetur, & hinc non raro immineat periculum apoplexiæ, & aliorum malorum. Cæterùm hoc Auicennæ addo, non solùm euacuationis, sed reuulsionis quoque gratia, in huiusmodi Catarrho, cauterium hoc locum habere posse, si scilicet materia copiosa destillet ad pectus, & præfocationem minetur. Tunc enim ad retrahendam hanc, non parùm momenti habet tale cauterium, priùs tamen toto euacuato, adhibitum. Sed nec in ceruice, vel occipitio mihi cauterium pro euacuatione improbatur: imò non desunt, qui libentiùs hic parent cauterium, quàm in Syncipite, ducti & grauitate materiæ euacuandæ, quæ faciliùs per partes infernas educitur, & maiori viarum euacuationis commoditate. Quod ad aliarum partium cauteria attinet, idem in hoc Catarrho dicendum est, quod dictum est in calido. Nam si in Catarrho frigido materia suppeditetur à ventriculo, vel alia parte abdominis, tunc gratia ventriculi ad reuulsionem cruribus, gratia capitis ceruici, aut brachijs, ut cito materia à capite retrahatur, cauteria sunt affigēda, ob eandem quæ suprà allata est rationem. Atque hæc ita de cauterijs statuuntur. Ego tamen, vt liberè dicam, quod sentio, de hisce capitis cauterijs, quia video illa sæpè parùm iuuare, & maxima cum difficultate, & molestia seruari ad aliquod tempus aperta, iccircò eis præfero cauterium in ceruice duplicatum, quod vulgò Setaceum vocant. Nam hoc maximè caput euacuat, & in destillatione ad pulmones calida, si non reuellit, saltem intercipit materiam fluentem. Nec obijciat mihi aliquis, setaceum tantùm operari in fluxionibus per partes externas, non autem internas, & proinde meliora esse eo in loco cauteria. Quia primò, esto hoc verum primis diebus, at saltem id ratum est, & certum, transactis aliquot diebus, partem ita imbecillem fieri, vt etiam ex internis partibus ad eam demandetur materia. Secundò, Quia cauteria ipsa quoque ibidem parata, eò quòd non seruantur profunda, sed carne implentur, nequaquam magis à partibus intimis euacuant, quàm setaceum, quod & aliquem dolorem excitando nonnunquam attrahit. Cæterùm vnum hac in re casum excipio, nimirùm cum subito fluxio sistenda, & reuellendo euacuanda est. Hoc enim in casu non eo inficias, quin excitatum in sutura coronali cauterium longè setaceum antecellat. Quare non possum non mirari, tùm recentiores alios, qui omninò talia cauteria improbant, & sola, siue setacea, siue cauteria occipitis amplectuntur: tùm Mercatum etiam, qui eadem damnās, solum paruas quasdam inustiones in capitis circumferentia approbat, idq. tùm tantùm si materia fluat à vasis externis capitis ad intima. Nam reuera hæc cauteria penitùs

An in Catarrho frigido cōueniāt, & Vbi & Quando.

Quæ cauteria ex his vtiliora.

Obiectionis solutio.

Contrà eos disputatur qui omninò cauteria in capite improbant.

tollere,

tollere, est reuellendi indicationem negligere, & cōsequenter vim methodi medendi tollere. Nec verò quicquam valent rationes eorum, quibus hoc euincere conantur. Probant enim id primò, Quia cauterium in occipite præstat idem, quod in Syncipite. Secundò, Quia securiùs in occipite infigitur, cum in Syncipite sint partes magis sentientes, ob quas facile imminet conuulsio: & ex *Hippoc. lib. de Vulneribus in princ.* vlcera vsque ad os cranei penetrantia sint periculosa. Tertiò, Quia ob situm decliuiorem cauteria in occipite materiam melius expurgant, cum ea potiùs ob grauitatem descendat, quàm ascendat. Sed nullo negocio respondetur. Ad primum negatur idem præstare cauterium in occipite, quod cauterium in sutura coronali, Quia primò in sutura reuellit, & euacuat simul, in occipitio intercipit, & euacuat. Secundò, Quia ob raritatem suturarum, & vicinitatem cerebri, materia absque dubio meliùs, & citiùs expurgatur per suturas, quàm per occiput. Ad secundum, Dico, si ex toto partes sentientes peruadantur à ferro ignito, nullum inde sequi periculum. Hinc videmus perforato neruo fieri conuulsionem, non eo ex toto inciso, sicuti Galenus aliquando nobis indicauit, loquens de vulneribus neruorum. Quod verò ad Hippocratem attinet, nihil facit eius sententia contrà nos. Hoc enim tantùm vult, periculosa esse illa vlcera, si malè tractentur, non autem sua natura. Ad tertium, Dico imprimis, id quod assumitur, non esse verum de omni materia, sed tantùm de frigida. Calida enim, ut quæ in vapores facile abit, faciliùs ascendit, quàm descendit. Deinde, esto faciliùs descendat, quàm ascendat materia, tamen id verum tantùm est de ea, vt talis, & per se consideratur, non autem quatenus, vel à facultate expultrice ad partem vstam tanquam imbecillem expellitur: vel inducto dolore aliquo, per frictionem, aut à cauterio, eò trahitur. Quoad vesicantia, ea conuenire in Catarrho frigido, nemo est qui dubitet, idq. duplici nomine, tùm ratione alterationis, quia scilicet intemperiem frigidam cerebri corrigunt, cum non in superficie tantùm, ut cauteria, calorem inducant, sed ad intimas etiam partes vim calefacientem transmittant: tùm ratione reuulsionis, si scilicet materia frigida, impetuosè delabatur ad fauces, & suffocationem minetur. Porrò an in calido Catarrho conueniant, non pauci sunt qui dubitant, & inter eos Paparella *lib. 2. de Catarrh. c. 15.* omninò ea improbat, tùm Tralliani auctoritate nixus *lib. 7. c. 5.* vbi Galenum ea adhibere ausum reprehendit: tùm hac ratione, Quia caliditatem cerebri augendo, in causa sunt, vt fluxio concitetur maior. Quin imò Galenus in hac re sibi esse videtur contrarius. Nam *6. de Tuend. San. c. 9. & 13. Meth. c. 22. & lib. 2. Local. c. 2.* apertè scribit, se in Catarrho frigido libenter vti medicamento ex thapsia, sed in calido se minimè hoc probare. Contrà tamen idem Gal. *5. Meth. c. 13. & 14.* in matrona Romana destillatione calida laborante, hoc ipso medicamento vtitur ex thapsia, & stercore columbino, quod si non exulcerat, saltem rubefacit. Ego tamen eius sum sententiæ, in Catarrho calido, si is cum impetu à capite descendat, maximè in pulmonem, sic ut vel phtisis periculum instet, vel perennis, & molestissimæ tussis, qualem ego aliquando obseruaui, ab eiuscemodi fluxione concitatam esse, non minùs conuenire, quàm in frigido. Experientia enim docet hoc præsidij genere celerrimè fluxionem sisti, & mala prædicta euitari. Ea verò quæ in contrarium allata sunt, facilè remouentur. Nam quoad Trallianum, si is ita vult, ne in

Rationes eorū proponuntur.

Soluuntur rationes.

De Vesicantibus in capite.

An in calido Catarrho conueniant, & quando.

Argumēta negantium conuenire.

1.

2.

3.

Propria sententia.

Solutiones argumētorū contrariorum.

dicto quidem casu admittendum esse hoc genus medicamenti, equidem
1. existimo cum iniuria Galenum reprehendere. Ad rationem respondeo,
2. maius expectari commodum à subita reuulsione, Catarrhum sistente, quàm hoc medicamentum præstat, quàm à caliditate, quam cerebro communi-
3. cat, & ideo minus malum esse eligendum, vt maius vitetur. Quoad Galenum, is sibi nequaquam est contrarius. Facilè enim loca dicta concilian-

Galenus quomodo admittat, & damnet vesicantia.

tur, idq; bifariam. Primò enim respondetur, quando Galenus laudat illud medicamentum in fluxione calida, eum respicere ad motum materiæ vitiosum, & eius copiam, quæ duo, euocata materia ad superficiem cutis per vsum huius medicamenti, statim corriguntur, & quasi tolluntur. Vbi verò idem medicamentum reprobat, respicere ad intemperiem capitis calidam, quæ potius vsu illius medicamenti calidi augetur, seu, quod idem est, hic respicere hoc medicamentum tanquam alterans, ibi tanquam reuellens. Secundò dici potest *Gal. 5. Meth.* loqui de destillatione calida non simpliciter, sed calida ad pulmones impetu irruente, & exulcerationem minante: *at 6. de Tuen. San. 9.* sermonem habere de destillatione calida simpliciter, & a qua non statim imminet eiuscemodi periculum. Porrò vesicatorium,

Formula vesicantis.

quod mihi magis probatur, est eiuscemodi. *Rec. Canthariad. præp. drach. vi. Synapi drach. ij. fermenti acris vnc. ß. Caricarum pinguium num. v. sem. ameos drach. i. M. cum aceto scyllino, vel aqua ardenti f. pasta.* In qua compositione basis locum tenent cantharides; eandem iuuant Synapi, fermentũ acre, acetum scylliticum, seu aqua ardens, ratione acrimoniæ, & caliditatis: corrigunt ratione emplasticitatis, fermentum, & caricæ; ratione proprietatis occultæ, semina ameos, quæ corrigunt vim cantharidum inimicam vesicæ. Applicatur autem vesicatorium hoc Syncipiti, in medio capite ad suturam sagittalem; occipiti, & ad capitis cornua prope suturam Lambdoidem.

De reliquis materijs Chirurgicis pro Catarrho.

Restant postremò loco, inter materias Chirurgicas, cucurbitulæ siccæ, & frictiones, vincula extremorum, eorumq; lotiones cum aqua calida partibus extremis, brachijs, & cruribus adhibita, de quibus nihil est dicendum, cum illorum in hoc casu vtilitates nemini esse possint ignotæ. Vnum tantùm noto circa has materias, non deesse, qui pro sistendis Catarrhis capillos vellicent. Atque hoc scribit Alex. Benedictus Veronensis, à Græcis potissimùm obseruari. Magnam enim partem capillorum manu vehementer apprehensam eos vellicare, donec crepitu cutis ab osse recedat, & sic destillationes ex quacunque causa frequentissimè sistere. Ad has easdem materias pertinet, quod Plinius scribit, in manu dextra medios duos digitos lino colligatos destillationem arcere, atque idem facere præligatum pollicem in pede, maximè si canina cuti, & digiti iam dicti, & pollex obuoluantur. Illud quoque Aetij hùc spectat, qui iubet plantas pedum constanter fricare cum pice in oleo plurimo dissoluta. Sed ad medicamenta venio.

MATERIAE PHARMACEVTICAE.

Medicamenta respiciētia materiam, ut est genita.

EDICAMENTA igitur respiciunt materiam, vel prout genita est, vel prout generatur. Si eam respiciunt, prout genita est, cum hæc consideretur, quatenùs copiosa, & quatenùs moueatur in partes subiectas, ratione copiæ occurrunt euacuantia; ratione motus intercipientia, ac reuellentia. E quibus euacuantia rursus, vel totum respiciunt, vel partes. Si verò ad eam, prout gignitur,

gnitur,

gnitur, referuntur, sic sese offerunt alterantia caput. De his omnibus breuiter agam, exorsus ab ijs, quæ euacuant totum. In materia igitur calida, pro leniẽda aluo, in potu cõuenit Syr.ros.sol. vel man.el. cùm melle sol.viol. diluta cũ liquore aliquo refrigeranti. Pro bolo cõuenit cassia cum manna. Dantur autem ventriculo ieiuno. Ad præparationem materiæ probantur decoctum cichorei, endiuiæ, betonicæ, hordei mundi, cum Syr. de succo endiu. de ros.rec. Quod si materia sit admodum tenuis, decocto lactucæ, & violar. Syr.violat. de iuiub. de papauere addi poterunt: imò tunc magis decocta, quam Syrupi, vt qui facilè bilescant, ex vsu erunt, & loco Syruporum, mucilago psyllij, ac gummi Tragacanthæ decoctis adijci poterunt. Vbi verò materia habeat aliquam crassitiem, poterit decocto adijci hordeum: erunt item immiscenda Syr.acet.simpl. oxymel.simpl. sicut & materia pulmones petente Syr. de Farfara; liquiritia verò, farfara, capillusq. Veneris decocto opportunè admiscebuntur. Nec mirum videatur alicui, me betonicam, alioqui calidam, immiscere decoctis, quoniam, sicuti in electione purgantium materiam calidam, & acrem, *ex* 5. *Meth.* vt videbimus, seligenda sunt, quæ diuersos succos educant, quia semper aliquid pituitæ, vel salsedinis ex putredine contractæ, immiscetur; ita etiam præparantibus non immeritò immiscetur betonica pituitam respiciens. In horum autem præparantium vsu, persistendum est, quousque in vrinis cernantur notæ coctionis. Pro purgãte, laudatur in materia biliosa Syr. ros.sol. cũ ℞habarb. & agar.troch.electuariũ rosat.Mes. vel de succ.rosar.cũ cassia, adiecta portione aliqua agarici, ob rationem ex *Gal.* 5. *Meth.* adductam, qui dat ibi pilul. ex colocynth. in destillatione acri. Conueniunt item pilulæ aureæ. Proponuntur autem pilulæ, quia cum materia etiam sit in capite, ideò ab eo attrahentibus, veluti pilulis, vti oportet: quarum tamen, vt & electuariorum caliditas, si timeatur, dari potest post illa apozema ex sero, vel aqua hordei. Quoad rectum vsum horum purgantium, quædam notanda sunt. Circà Quando agendum, *Notandum primò*, conuenire purgantia, vbi præsens est materia purganda in toto; quoniam, *ex* 4. *acut.* 85. non in omni Catarrho vtendum est veratro, cum interdum soli capiti sit prospiciendum, vbi nimirùm materia non peccat in toto. *Notandum secundò*, dum purgantia exhibentur, semper supponi debere coctionem materiæ educendæ. Verùm circà hoc difficultas est. Nam quæritur à non paucis, an incipiente fluxione ad pectus, liceat statim ad purgans deuenire, nulla præmissa materiæ præparatione. Sunt quidam, vti *Trincauell.* & alij, qui dicunt, si immineat aliquod præceps periculum, licere statim, vti purgante: si verò non immineat, priùs præparandam esse materiam, quippe quæ aliàs agitata, cum purgantibus non cedat, facilè impellatur, vel ad ventriculos cerebri, vnde Apoplexia, Epilepsia; vel ad fauces, vnde Suffocatio. Præceps autem periculum imminere dicũt, vel ex materia tenui, & in motu præcipiti, vel ex eiusdem materiæ malignitate, quatenùs acris, & erodens est, *ex* 6. *Epid.* 3. *tex.* 18. vel quia propensa est ad aliquam partem, vbi de grauiori periculo est metus, vt de angina, de phtisi. Non imminere verò hoc periculum dicunt, si materia sit crassa, vel copiosa etiam, sed quæ non confertim moueatur. Quod si aliquis illis obijciat, quod traditur ab Hippocr. 1. *aph.* 22. cocta solùm esse medicanda, nisi materia turgeat; respondent bifariam. Primùm, cum in Catarrho calido, & tenui statim datur purgans,

I. Euacuantia totum in materia calida.

Lenientia.

Præparantia.

Purgantia.

Circà rectum purgantiũ vsũ notanda.

An incipiente fluxione ad pectus liceat purgare sine præparatione materiam calidã.

Aliorum sententia, licere.

id non fieri gratia euacuationis, sed reuulsionis cum euacuatione; Hippocratem verò id tantùm velle, materia cruda non posse fieri euacuationem solam. Sed cum hæc solutio directè pugnet cum Hippoc. sententia, qui apertè fatetur, nunquam purgandum esse sine humorum præparatione, nisi materia turgeat; ideò Secundā addunt solutionem, nimirùm calidā hanc, & tenuem destillationem, habere rationem materiæ turgentis. Sed & hæc responsio adeo à veritate est aliena, ut nulla ratione defendi possit. Nam materia turgens ex Galeno, & Hippocr. ratione motus est indifferens ad partem aliquam, materia autem de qua agitur nunc, ad partem determinatam mouetur, nimirùm ad pectus. Dico igitur, non præmissa præparatione, aut non licere in casu dicto, vti electiuè purganti; aut, si liceat, id fieri, quia materia supponitur cocta saltem in toto. Nam cum in præcipiti destillatione supponatur, materiam peccantem, pro maiori parte, à toto ad caput propulsam esse, vti ad partem imbecillem, videtur colligi posse, quicquid in toto remansit, id esse coctum, & victum. Nam si excrementa aliqua praua sint in corpore, eaq; separata à bonis succis, pro maiori parte, ad partes imbecilles transmittantur, caloŕq. naturalis in toto vigeat, facilè fieri potest, vt excrementa, quæ in toto remanent, à calore hoc separentur, & proinde tanquam cocta euacuari possint. Et hanc fuisse causam puto, cur *Gal.* 1. *Local.* 2. adolescenti cuidam alopecia laboranti, simul ac eum visitauit, colocynthidem dederit, isq. sic sanatus fuerit. Atque hæc quidem, meo iudicio, vera est sententia. Cæterùm, quoniam sunt quoque loca apud Hippoc. & Galen. in quibus proponi videntur casus purgandi etiam materiam crudam, Dico, in præsenti, quia materia fluit vel ad fauces, vel ad pulmones, quæ sunt partes inseruientes cordi per respirationem, si quis illis locis insistere voluerit, posse medicamentum purgans dari. Sic enim *Gal.* 6. *Meth.* 2. statim purgat in punctione nerui, ne cerebrum trahatur in consensum; & *Hippoc. sub init.* 6. *Epid.* in dolore nephritico illicò dat pharmacum, quia afficiuntur renes, qui immediatè inseruiunt hepati. Sed hac de re diligentiùs *in tractatu nostro, De Ingressu ad infirmos.* *In Catarrho frigido,* pro lenienti, conuenit in potione, mel rosac. solut. datis priùs in bolo speciebus hieræ; pro bolo, cassia cum speciebus hieræ. Præparantia mitia sunt betonicæ, saluiæ, liquiritiæ, passular. decoctum, cum oxym. simpl. mell. rosc. col. Syrupo de beton. simpl.: fortia, decoctum hyssopi, origani, pulegij, calamenthi, cum Syr. de radicib. oxym. comp. vel scyllino, Syr. de beton. comp. de stœcad. de hyssopo. Propono autem mitia, & fortia, quia in materia pituitosa, de qua hic loquor, sæpiùs non sufficit vna præparatio. Quod si pituitosa materia est tenuis, & aquosa, conueniunt calida, sicca, incrassantia, sed non valdè diluta. Ideò probatur hoc in casu mel rosc. simpl. cum Syrupo de myrto, adiecto tantillo decocti thuris, sandarachæ (per hanc intelligo resinam iuniperi, vel cedri) ac nuc. cupres. quod aromatizetur cum mace, caryophyl. gall. musc. In purgantibus crassam pituitam inter mitia sunt mel rosc. sol. cum agar. troch. vel Diaphæn. cum Diacathol. vel pil. de hiera cum agar. vel hiera Pachij; inter fortia, est imprimis puluis cataputiæ. Hic enim sumptus cum modico cinamomi ad scr. j. ß. vel etiam ij. in robustioribus ex ouo sorbili, vel iusculo, sine molestia pituitam detrahit. Sunt pil. cochiæ, quibus tamen, pro purganda materia aquosa, addendus est pulu. Mechiocan, vel sem. ebuli: & vbi admixta fuerit melancholia, quemadmodum

Sententia propria.

Euacuantia totũ pro materia frigida.

Lenientia.

Præparantia.

Purgantia.

dum præparantibus borrago, melissa, fumaria, ac Syrupi ex his parati, sunt admiscenda; ita etiam pro purganti exhibendæ pilul.cochiæ cum elleb. vel ex elleb. solo. Quoad rectum vsum, Circa quando agendum nemini dubium est, quin conueniant præsente materia. Sed cauendum est à cruditate: & quoniam materia pituitosa sæpè est crassa, rebellis, ac contumax, ita ut non facilè, & citò purgetur, ideò purgantia sunt repetenda. Illud tamen aliquis quærat, An, quemadmodum de Catarrho calido dictum est, ita in hoc frigido, materiam crassam à principio aliquando purgare liceat, nulla præmissa præparatione. Ac quidem licere hoc, aliquis inde confirmauerit, quod si esset copiosa, & moueretur ad pectus, vel fauces confertim, procul dubio immineret aliquod periculum suffocationis, & asthmatis, cui non nisi purgando statim obuiam iri queat. Verùm, cum ex altera parte, si medicamentum purgans detur, quoniam materia hæc ob lentorem, & crassitiem, contranititur medicamento, facilè fieri potest, vt agitetur, atque præcipitata in partes iam dictas, mala illa pariat; aut ad ventriculos cerebri delata, apoplexiam excitet; ideò puto abstinendum esse à medicamento purgante per os sumpto, eiq. clysteres acres substituendos esse, deinde verò coctam materiam medicamento per os dato euacuandam. Subsequuntur medicamenta euacuantia partes. Quæ cum referri possint ad partes cùm suscipientes, & attrahentes, id est, totum, & eius partes; tùm mandantem, nimirùm cerebrum: quæ ad priores partes pertinent, petenda sunt ex proprijs tractatibus morborum particularium. Quæ verò caput euacuant, vel sensibiliter id agunt, vel insensibiliter. Quæ sensibiliter id præstant, duorum sunt generum, euacuantia nimirùm per aluum, & per os, ac nares. Per aluum vacuatur materia catapotijs suprà propositis. Per os verò, & nares educitur caputpurgijs, id est masticatorijs, gargarismis, inunctionibus palati, errhinis, & sternutatorijs. Circà quæ tamen *Notandum primò*, sternutatoria ijs, qui ex pectore laborãt, & valida tussi, minimè conuenire, ne ex forti agitatione magis in pectus Catarrhus concitetur. *Notandum secundò*, nulla caputpurgia conuenire sub Catarrhi initium, & toto non euacuato, vtpotè quæ sic maioris fluxus possint esse causa, & Catarrhi coctionem etiam impedire; ad quod respiciens *Gal.* 1. *de humoribus*, *com.* 18. dicebat, grauedines inter initia lædi à sternutationibus, quia humores sunt crudi, & incocti. *Notandum tertiò*, si materia defluat ad fauces, pectus, & ventriculum, tunc caput purgandum esse per nares tantùm, ne materia trahatur ad partes illas. At si destillatio non defluat ad os, nec ad ventriculum, commodior euacuandi via est per os. Nam per nares tutò id non possumus facere, quia sæpiùs eò attracta materia obstruuntur, & aufertur olfactus. Quare non nisi coacti per nares euacuamus, imò si nares afficiantur, & oculi laborent, minimè per nares est euacuandum. Sed, & materia non destillante ad os, si tamen oris partes vlcere afficiantùr, per os nullo modo euacuandum est. At si dentes tantùm, & gingiuæ sint imbecilles, licebit per os euacuare, non tamen masticatorijs, sed inunctionibus palati, vel gargarismis. *Notandum quartò* circa gargarismos, eos in cura Catarrhi suspectos esse, in his casibus. Primò, si adsit suspicio Catarrhi ad pectus, & pulmones fluere soliti. Hinc in paratis ad asthmia, & phtisin non conueniunt. Nec obstat, quod Mesue in hoc casu laudat gargarismos. Nec enim euacuantes intelligit, de quibus nos hic agimus: sed sistentes, & repri-

Rectus vsus purgantium.

An liceat sine præparatione purgare materiam frigidã.

II. Euacuantia partes.

Euacuantia sensibiliter caput, idest, Caputpurgia.

Notanda circà caputpurgia.

Quando per nares, quando per os purgandum.

4. Gargarismi in quibus casibus suspecti.

reprimentes, ex rebus stipticis paratos. Secundò, si Catarrhus sit subtilis, & acutus, cuius fluxus facilè concitatur. Tunc enim in ore incrassantia potiùs detinenda sunt. Tertiò, in paratis ad suffocationem, & in suffocationibus, quæ subitò fiunt. Quartò, dum Catarrhus est copiosus, & præcipitis motus. Cæterùm, tametsi conueniunt Caputpurgia in Catarrho, tamen non statim ad ipsa veniendum est; sed, quoniam & ipsa opus habent aliqua humoris præparatione, & æquatione, præparantia ijs sua præmittenda sunt. Quare si humor calidus, acrisq. caputpurgijs sit euacuandus, cum hæc agitando possint materiam magis præcipitem reddere, vnde facilè fieri posset, vt in asperam arteriam, pulmones, aliasq. partes præcipitetur, opus erit, præmissis præparationis loco refrigerantibus, incrassantibus, & attemperantibus. Quod si humor crassus ijs sit educendus, quoniam hæc vehementer commouent, præcipuè sternutatoria, & ideò necessariò coctionem humoris, quæ fit in quiete, impediunt, & copiam augent, sicq. humorem ad euacuationẽ reddunt difficilem, attenuantibus, & incidentibus priùs vtendum est. Porrò cum præparantia hæc duplicia sint, alia quæ præparant hanc materiam in capite, alia quæ præparant eam iam fluxam, & transmissam extrà cerebrum, hæc sola hoc loco proponenda sunt. Nam priora ex dictis de præparatione materiæ in toto sunt manifesta. Si igitur materia fluat ad nares, & colatorium, in calida, vt moderatiùs fluat, pro refrigerantibus, incrassantibus, & lenientibus conueniunt indita in nares aqua rosar. viol. decoctum violar. portulacæ, lactucæ, iuiubarum, sebesten, papaueris; & si colatorium fortè obstructum esset à materia crassa, & lenta, ob loci calorem excocta, & densata, probantur aqua hordei cum saccharo, vel Syrup. rosf. recent. iniecta: item suffitus ex semine lini, hordeo, vel furfure, priùs in aceto maceratis, & arefactis ex Mesue; aut etiam suffitus ex saccharo: item illitus propè radicem, & initium narium cum oleo violato, vel butyro loto. In materia frigida laudãtur iniecta ĩ nares, decoctũ chamæmeli, maiorana, rutæ, sem. nigellæ, origani: suffitus ex seminibus nigellæ: odoramentum ex eisdem seminibus modicè torrefactis in linteolo deligatis: linimentum ex oleo anethino, chamæmelino, amygd. amar. Quod si materia fluat ad fauces, conueniunt eclegmata, seu lambitiua, & gargarismi. In materia igitur calida, ex vsu sunt Syr. de rosis, viol. iuiubis, portulaca, & papauere ad lambendum; & inter solidiora, Diatragacanth. album, & cum bolo, diacodion: *gargarismus, qui fit ex vnc. v. aq. rof. & scr. ß. camphoræ*, & vbi magis sistere, ac frœnare voluerimus decoct. adstringẽtium, vti rosar. lentium, sine cortice, coriandrorum: si verò incrasare, & refrigerare decoctum, & succus lactucæ, portulacæ, & plantag. item, & capit. papau. albi: vel emulsio seminum illius cum aqua lactucæ. In materia crassa conueniunt ad lambendum Syr. acet. simpl. oxym. simpl. Syr. de beton. de hysopo: imò in eundem vsum faciunt conseruæ capitales calidæ: ad gargarizandum probantur decocta simplicium dictorum capitalium, hysopi, & origani, vel sandarachæ Arabum, uel spicæ nardi. Quæ omnia in Catarrho calido vsurpanda sunt frigida actu, vel saltem tepida; in frigido calida. Atque hæc præparantia sunt. Quoad ipsa caputpurgia Errhina probantur, tùm solida modò in vno narium foramine, modò in alio imposita, tùm liquida. Pro solido in materia calidiori. *Rec. Succi betæ, fol. hederæ an. vnc. ß. Cum cera, & terebinthina f. Turundæ.* In frigida pro mitiori. *Rec. pulu. Synapis, nasturt.*

pyrethri,

Præparantia caputpurgijs præmittenda.

II. *In materia fluente ad nares.*

In calida.

In frigida.

In materia fluente ad fauces.

In calida.

In frigida, & crassa.

Errhina solida.

pyrethri, pip. albi, an. scr. i. Laudani drach. ij. Cum cera f. turunda. Pro forti. *Rec. Trochisch. alhand. elaterij, euphorb. an. scr. ß. Styrac. calam. scr. i. Laudani drach. i. mosc. g. iij. Cum cera f. turunda.* Liquida, quæ respiciunt materiam calidam sint temperata oportet, qualia sunt hæc. *Rec. crem. ptiss. lib. ß. succi betæ vnc. i. ß. M.* Vel *Rec. aq. hordei, & betæ lib. ß. succ. maioranæ vnc. i. ß. M.* Vel vrgente necessitate, vti cum materia mouetur ad pectus. *Rec. ptiss. lib. ß. Diagrid. gr. viij. M.* Quæ ad frigidam referuntur vehementiora, esse debent. Nam & ad euphorbium, elaterium, colocynthidem, veratrum ascendere licet. Exemplum sit. *Rec. Mulsa lib. ß. elaterij scr. i. euphorb. gr. v. Succ. rad. cyclam. drach. ij. M.* Quidam habent pro secreto succum caulium attractum per nares, & oleum nigellæ, si eo interiora narium illinantur: quæ & vsurpant in omni Catarrho, quamuis videantur magis frigido deberi, maximè oleum illud. Auicenna quoque scribit, vrinam asini traiectam per nares, nunquam fallere. Sunt autem hæc, in materia calida, vsurpanda tepida; in frigida, calida; semperq. dum patiens illis vtitur, detinenda est in ore aqua. *Errhina liquida.*

Quæ per palatum euacuant, sunt, vt dictum est, masticatoria, inunctiones palati, gargarismi. Masticatoria parari hunc in modum poterunt. In materia calida. *Rec. mastich. drach. ij. thuris drach. i. Synapi, pip. albi, salis an. drach. i. pulp. caric. drach. i. ß. cum cera alba f. pasta:* à cuius vsu, vbi materia ad os erit attracta, abluatur cum sero lactis, & ptissana, ne fiat vlcus. In materia frigida. *Rec. mastich. drach. ij. Staphidisag. pyreth. an. drach. ß. Laudani drach. i. ß. elaterij scr. i. M. cum cera f. pasta.* Inunctio palati, fit cū puluere Synapis excepto, cum oxym. scyllino, vel diasynapi Mesue. Conferunt item magnæ antidoti. Sed in materia calida, vbi materia attracta est ad os, fiat semper ablutio cum aqua hordei, aut emulsione semin. melon. Gargarismus in materia calida, temperatior sit, hunc in modum. *Rec. aquæ hord. cum sem. melon. & plantis capitalib. factæ lib. ß. mell. rosf. col. Syr. de betonic. an. vnc. i. M.* In materia frigida sit vehementior, eiusmodi scilicet. *Rec. decoct. thymi, puleg. orig. calamenthi, serpilli, botrydis lib. ß. Syrup. de stæcad. vnc. ij. elaterij scr. i. M.* Adhibentur hæc in materia calida, tepida; in frigida, calida; quemadmodum, & de errhinis dictum est. Illud autem circà omnia caputpurgia notandum est, ad vsum ea perducenda esse, vbi præsens est materia euacuanda, priùs tamen præparata, vt suprà dictum, & celebrata concoctione cibi in ventriculo. *Masticatoria.* *Inunctiones palati.* *Gargarismi.*

Venio ad euacuantia caput insensibiliter. Hæc verò, & interna sunt, & externa. Interna, varia sunt. Primùm, decocta, in materia calida ex Santalis, China, Lētisco, Salsa, & cortice Guaiaci; in frigida ex Guaiaco, ligno visci quercini, Sassafras. Secundò, Varia medicaméta assumpta hora somni, vt sunt in materia calida cum Trochiscis de vipera sacch. rosatum; idem saccharum cum spec. Diatrionsant; idem sacchcum pulu. coriand. præp. vel cornu cerui vsti, vel boli armeni ex Auicenna; puluis sacch. rosf. in tabul. cum pulu. cornu cerui, margarit. santalor. coriand. præp. ad cochleare datus ex vino cydoniorum: in frigida Theriaca, & Mithridatus antiqua; extractum Guaiaci cum conseru. capitali. Præter hæc omnia ad pituitam absumendam, plurimùm valent Myrobalani chebuli conditi. Item Sotyra magna Auicennæ ad scr. ij. in aquæ roris marini vnc. j. ß. in aurora exhibita. Præclarissimam verò sæpè operam præstant, in absumendis Catarrhis, phlegma, oleum, & spiritus chalchanti chymicè parata, si in liquore aliquo, aut conserua conuenienti exhibeantur. *Euacuantia caput insensibiliter.* *Interna.* 1. 2.

phlegma quidem ad scr.ij. Spiritus ad scr.ß. Oleum ad gr.iij. vel iiij. Tinctura item corallorum rubeorum præstantissima habetur ad drach. ß. data. A proprietate quidam volunt Catarrhos absumere, puluerem stomachorum gallinarum, potum in liquore congruo: cuminum madefactum in aceto, masticatum, & deglutitum: item auellanas assas, si sex, uel octo post pastum sumantur: quæ tamen fortè siccitate, potiùs, quàm occulta vi prodesse, non immeritò possunt existimari. Externa euacuantia, sunt discutientia, & siccantia capiti applicita, quæ sub varijs formis conueniunt, sacculorum, puluerum, lotionum, cucupharum, emplastrorum, ceratorum, Synapismatum. Sacculi tonso capiti applicantur cum frictione. Fiunt ex milio asso, sulphure, sandaracha Arab. calamo aromatico. Puluis suturæ coronali inspergitur ex caryophyl. mace, cortice citri sicca, stœcade Arabica, thure, & sandaracha Arabum. Lotio capitis sicca potest adhiberi, & humida. Sicca fit cum furfuribus, milio asso, florib. chamæmeli. Humida paratur ex lixiuio cineris sarmentorum, vel ficus, facta decoctione cum simplicibus capitalibus calidis, verbena, maiorana, absynthio, caryophyllis, adiectis rosis, & loco saponis vsurpato vitello oui asso, uel agarico, uel ipsomet sapone damasceno alterato cum caryophyll. mace, santalis. Cucupha noctu gestatur, & est linteum duplicatum, in cuius medio sint consuti pulueres ex caryophyll. calamo aromatico, corticibus citri siccatis, floribus capitalibus, & rosis. Inter emplastra laudatur, quod ex cochleis integris assis conficitur, in sartagine tusis, adiecto olibano, & aceto. Ex ceratis sacrum laudatur, quòd à principio poterit misceri cum cerato de betonica, & phœnicino. Priùs tamen, quàm hoc adhibeatur, fouendum caput in intemperie calida, per spongiam aqua dulci calida imbutam: in frigida, per spongiam, decocto simplicium calidorum infusam, vti chamæmeli, betonicæ, orig. calamenthi. Ceratum verò bis in die remouendum est, quia à materia egrediente per poros cutis redditur humidum. Sed ad absumendos antiquos, & inueteratos Catarrhos nihil hoc cerato præstantiùs. *Rec. Laudani vnc. ß. styrac. calamitæ drach. ij. Sandaracha Arab. drach. i. ambari scr. i. conor. cupressi, mastic. corall. amborum. spodij an. scr. ij. resinæ drach. vi. Soluatur laudanum cum resina, in vino veteri, et coquatur ad viscositatem. f. ceratum adhibendum suturæ coronali.* Ad idem confert emplastrum siccans cerebrum, quod habetur apud Galen. *lib. de paratu facilib.* Synapismus conuenit, alijs non conferentibus. Hic verò apud veteres parabatur hunc in modum. Accipiebant caricas pingues, pridie in aqua tepida maceratas, eas mox tundebant, & in massam redigebant; deinde accipiebant Synapi acre, contundebant, & interim affundebant infusum caricarum, & in massam pariter redigebant: posteà, vbi volebant vehementem Synapismum componere, partes duas Synapi, cum vna caricarum componebant; sin imbecillem, contrario modo procedebant; sin mediocrem, vtriusq; portiones æquales accipiebant. Porrò Synapismus semper ex alto trahit ad superficiem: & in parte eousque detineri debet, quousque exulceret, aut cutim rubificet. Medicamenta, quæ ad motum materiæ referuntur, sunt reuellentia, & intercipientia, quorum maximus est vsus in Catarrhis suffocantibus, & exulcerantibus. In genere reuellentium, glandes, & clysteres acres habent principem locum. Pro clystere igitur. *Rec. colocynthid. in petia ligatæ drach. i. agar. trochisc. in petia pariter ligati drach. ij. beton. salu.*

Externa. Sacculi. Pulueres. Lotiones capitis. Cucupha. Emplastra, & cerata. Synapismi. III. *Motum materiæ compescentia.* Reuellentia. Clysteres, & glandes.

sampsu-

sampsuchi, herbar. commun. an. P. I. M. bulliant in aqua simplici, vel Tetuciana, vel muria oliuarum ad medietatem. Colaturæ. Rec. q. s. hier. Logad. vnc. i. mell. rosat. sol. vel viol. sol. in materia calida, vel ad vigorationem maiorem mel elleborini, ol. rutac. vel chamæmel. in materia calidiori, an. vnc. iij. sacch. rub. vnc. i. ss. salis nitri drach. ij. M. cum vitello oui f. clyster. Glans acris pro diuersitate materiæ fieri poterit ex euphorb. colocynth. scammonio, vtroque elleb. trochisc. alhand. exceptis melle, & adiecto sale gemmeo, vel nitro, vt v. g. *Rec. Trochisc. alhand. drach. i. euphorbij, scammonij an. gr. x. Salis gem. scr. i. ß. M. & cum melle f. duo suppositoria longa, quæ vigorabuntur, si fiant cum melle elleborino.* Sed hæc faciunt potiùs ad reuellendam materiam, quæ à partibus inferioribus fertur ad caput, & Catarrhi est origo. Quæ propriè reuellunt fluentem Catarrhum, ea capiti ipsi adhibentur, & maximè ad suturas, quanquam Gradius etiam post aures adhibet. Non rectè verò à à quibusdam sistentia Catarrhum nominantur, cum sistentia Catarrhum propriè sint, quæ incrassando eum intercipiunt. Pro huiuscemodi verò reuellenti *Gal. 5. Meth. 13. & 14.* vtitur medicamento ex thapsia, & stercore columbino. Veteres bregma ad cutem abradebant, deinde locum cæpa, aut scylla confricabant: vtebantur quoque Dropacibus compositis, quos pasim est apud *Aetium, & Oribas.* legere. Ego, qui hæc omnia probo, vrgente necessitate, vtor præter illa sale communi, excepto cum oui albumine, quod suturæ coronali appositum, quà siccando, quà reuellendo sæpè egregiè proficit: vtor item emplastro ex iberide. Verùm ad reuellentia, refertur etiam balneum aquæ dulcis, quod *Auicenna* probat in Catarrho, tàm calido, quàm frigido. Galenus verò *6. de Tuen. Sanit. c. 9.* in calido tantùm. Qua in re ego ita puto, conuenire hoc balneum ea ratione, quà sudorem promouet. Sic enim materiam vitiosam euacuat, & ad ambitum totius retrahit. Vt autem sudorem moueat, debet esse calidum, quantum sufficit ad sudorem mouendum. In frigido tamen non conuenit, etiamsi præsens sit Catarrhus, ante coctionem, quia materia ob crassitiem, & lentorem non cedit balneo; in calido verò conuenit etiam ante coctionem, quia cedit: corpus tamen non valde debet esse repletum. Illud etiam circà bal. neum hoc notandum ex *Auicenna*, si Catarrhus immineat, ab eo esse abstinendum. Quoad intercipientia, hæc incrassant materiam fluentem, ne in partibus capiti subiectis recipiatur. Hinc *Gal. 3. de alim. c. 31.* dicebat non licere vti papauere, vbi materia destillauit in pectus, sed antequam destillet. Ratio est, quia Quando agendum sumitur ab indicante præsente, vt in hoc casu, à materia fluente. Nam fluxa vsu intercipientium, & incrassantium magis redditur rebellis, ideò hæc euacuans expectorans indicat, non retrahens intercipiens. Conueniunt autem intercipientia in tribus tantùm casibus. Primò, Si fluxus sit nimiùs, & suffocans. Secundò, Si calidus, acris, acutus, & excorians. Tertiò, Si cum Catarrho iungatur tussis aspera, cum vigilijs, vel iam vrgentibus, vel instantibus. Cæterùm cum ferè tempore somni materia fluat, & tempore vigiliæ materia fluxa expurgetur, non est mirùm, si Practici dent intercipientia post cœnam, hora somni; expectorantia tempore vigiliarum. Ex intercipientibus autem, quædam assumuntur, quædam gargarizantur, quædam suffumigantur, quædam odoranda exhibentur. Assumuntur, in Catarrho calido, ex mitioribus Diatragac. frigidum cum Diacodio; vel Diapapauer, adiecto bolo armeno ad vnc. ss.: ex for-

Quæ capiti admouentur.

Balneum aquæ dulcis, & circà illud notanda.

Intercipientia quãdo, & quibus in casibus conueniant.

Formulæ, & materiæ intercipientium.

Quæ assumuntur.

ex fortioribus pilulæ de cynoglossa ad gr.viij. Theriaca recẽtior ad drach.j. & diaspermat. *Galeni ex 5. Meth. 13.* ad scr.ij. cuius cõpositio habet 7. *Local.* vel hoc incrassans, quo ego sæpè vtor. *Recipit autem pulpæ Sebesten vnc.i. sem.mel.mundat.vnc.ß. sem.papau. albi drach.ij. Boli armeni veri drach.i. M. cum iulepo rosato f.electuar. Dosis drach.iij.pro vice.* In frigido Theriaca, & Mithridatus mediæ ætatis ad drach.i. Loch de pino, olibanum, myrrha, & spica in ore detenta, vel deglutita, Theriaca cum puluere spicæ in bolum excepta. In omni Catarrho. *Rec.thur.masc.scr.i.myrrhæ,opij, croci an.gr.vij. succ.liquirit.scr.i.cum aq.ros.f.pil.vij. & vna pro vice sumatur.* Gargarizãtur in Catarrho calido, aqua frigida, vel quod *Rec.decocti papau.albi,ros. lib.ß. boli arm. veri puleriz. drach. i. M.* quò etiam refer lac chalybeatum cum emulsione seminũ papaueris albi. Pro frigido. *Rec.decocti olibani,vel Vernicis,vel nucũ cupress.lib.ß.* In quibus tamen oĩbus ea adhibeatur cautio vt ne cũ impetu nimio ęger gargarizet. Suffumigantur in calido sandaracha (Arabũ intellige) in aceto macerata: vel etiã hoc, qđ *Recipit mãnæ, seu corticis thuris, ladani, mastic.an.scr.ß. santal.rub.& luteor, corall.rub. an.drach.i. flor.ros.rub siccar.drach.iiij. Fiat puluis, inspergatur carbonibus ignitis:* in frigido olibanum, myrrha, saccharum, spica, lignum aloes, cum sandaracha, item & semina nigellæ torrefacta, & trita. Est tamen ab his in asthmaticis cauendum. Quoad odoramẽta, in Catarrho calido fieri possunt poma ex floribus rosar. nenuph. santalis oĩbus, tritis in aqua ros. cui in fine aliquid cãphoræ additum sit, & exceptis cum gummi arab. dissoluto in aq.ros. In frigido eadem concinnari possunt ex olibano, mastice, vernice, styrace calamita, spica, ladano, ligno aloes, costo. Restant alterãtia, ut scilicet fons ipse mali curetur, ne in illum errorem antiquorum incidamus, qui partem ad quam influxio decumbebat, sanare aggrediebantur, nulla ratione originis habita, quos repræhendit *Gal. 6. de Sanit. Tuend. 9.* In intemperie igitur calida, & Catarrho calido, varia conueniunt medicamenta, tùm interna, tùm externa. In genere internorum, laudo conseruas refrigerantes, vti rosar. violar. nenuphar. sacchar. ros. permixtum cum spec. Diatrionsant, hora somni assumpta; serum cum succo cichorei mane datum; thermas frigidas, quales sunt Lucenses, & B. Virginis Patauij. In genere externorũ primo loco occurrit medicamentum Galeni *loco citato*, nimirùm perfusio capitis cum aqua dulci tepida, vel cum oleo rosaceo, & in maximo feruore, cum violaceo, nenuphar. ex aqua solani, vel lacte. Secundò, Cataplasma ex mica panis cocta in lacte, & oleo rosato, vel violato. Tertiò, Pulueres ex santalis, rosis, baccis myrti, myrrha, testis concharum, buccinarum, chamarum, pumice. Quartò, Stillicidium factum ex aqua simplici dulci, ex decocto rosar. myrti, plantag. portulacæ, & lactucæ, violar. & papaueris albi. Aquæ etiam thermales frigidæ in hunc vsum probantur. Sed & experientia docuit, in huiuscemodi Catarrho, plurimum iuuare, si frons, deinde testiculi in viris, & in mulieribus mammæ, ac pedum soleæ inungatur oleo violaceo, & nymphææ æquis portionibus mistis. Verùm circà compositionem horum noto in ijs, quæ capiti adhibentur, semper admiscenda esse aliqua moderatè calida ad penetrationem, & cõseruationem caloris natiui. Vnde chamæmelum, anethum, & ex his parata olea, sunt opportuna. Quod ad rectum vsum attinet. Primò, circà modum agendi perfusiones, cataplasmata, & stillicidia, satiùs est adhibere moderatè calida. Qua in re tametsi

Quæ gargarizantur.

Quæ suffumigantur.

Quæ odorãda exhibentur,

Medicamenta respicientia materiã vt generatur, id est alterantia.

Calidam materiam.

Interna.

Externa.

Rectus vsus alterantium frigidorum.

tametsi controuersia est, inter *Aetium, atque Mesuen, & Auicennam,* quorum ille dicit, probari stillicidium frigidũ suprà caput ab alto cadẽs, dummodò æger non sit debilis thoracis; hi vero asserunt, in Catarrho calido rarò actu frigida applicanda esse: puto tamen hos auctores sic facilè conciliari posse, vt nimirùm: si materia actu fluat in thoracem, abstinendũ sit à medicamento actu frigido (secus.n., ob medicamenti frigiditatẽ, materia magis fluit) quod si actu non fluat, sed fluxura sit, quia non peccat motu, tunc non prohibetur tale medicamentum. Atque hoc voluit Aetius. Respiciens.n.ad materiam actu fluentem, addit illa verba, nisi thorax sit debilis. Nam vt talis suscipit. Tunc.n. solùm suscipit, vbi materia fluit. *Circà quando agendum,* conueniunt huiusmodi refrigerãtia, vbi præsens est capitis intemperies calida. Sed cauendũ est à prohibẽtibus, vti à materia in toto, & capite. hæc.n, priùs est euacuanda. Amplius cauendum à frigiditate aeris occurrente, & exprimente materiã calidam, in capite calido genitam. Nam tunc, si adhibeantur, refrigerantia capiti calido, maius malum subsequitur. Ideo sequendum hac in re consilium Rhasis, qui in Catarrho recenti à frigore, ante sectionem venæ, iubebat pannis calidis, priùs caput fouere, & odoramenta ex nigella naribus apponi, quousque æger persentiat caliditatem in capite inductam. His.n. ipsis ante vsum refrigerantium adhibitis, euitabitur materiæ expressio. In intemperie frigida, intùs conueniunt conseruæ capitales, Diamoscum, Diambra, Confectio Anacardina, & vtraque antidotus magna antiqua, præcipuè hora somni. Atque hùc referri possunt decocta calefacientia, vt ligni Sassafras, Guaiacini, visci querni; imò ipsæ thermæ, aluminosæ, sulphureæ, & salsæ. Quanquam enim 1.*Simplic.*7. istæ aquæ dicantur infensæ capiti, tamen id non simpliciter intelligẽdum est, sed calidas capiti calido infensas esse, non autem calidas frigido, aut contrà. Nam experientia docet, sæpè cum fructu vsurpari. Exteriùs conueniunt primò perfusiones ex decocto absynthij, betæ, sampsuchi, serpilli, hyssopi, calamenthi, pulegij, thymi, saluiæ, anthos, stœcados, sem. odoratorum, & agarici; vel ex oleis chamæmeli, anethi, liliorum alborum, nardi, rutę, &c. Secundò, Lotiones cum lixiuio, vt suprà de discutientibus; vel secundum aliquos cum vino aromatico, decoctionis aromatum. Tertiò, Cucupha, de qua suprà. Quartò, Stillicidia ex decocto dicto, vel ex thermis calidis. Sunt qui summis laudibus extollant, pro corrigenda hac intemperie, vnam, aut alteram guttam olei ex optima Terebinthina, in aurem vtramq; sub lecti ingressum iniectam, & apposito gossypio muscato in sequentem lucem detentam. Sed videtur ad absumendam potiùs materiam Catarrhi valere, quo modo ad euacuantia insensibiliter pertineret, de quibus suprà. Quoad rectum vsum, *Circà modum agendi,* calida actu sunt vsurpanda. *Circà quando,* conueniunt præsente malo; cauendo tamen à repletione totius, & capitis; item à caliditate, ab aere, vel alia causa capiti inducta, liquefaciente materiã frigidam. Tunc enim priùs perfundẽdum est caput oleo rosaceo; paulò post abstinendum ab eo, & in calefacientium vsu progrediendum. Atque his modis Catarrhi perficitur curatio. *Cæterùm, quoniam* nonnunquam accidit, vt nullo ingenio nouæ materiæ inhiberi possit generatio, & cauteria patientes non admittant, pro præseruatione ab omni Catarrho, sed præsertim frigido, & potissimùm in pectus, pulmonesq́. destillãte, maximè probatur vsus infrà scriptarum pilularum, per vices tamen, & præsertim post aliqualem

Aetius, y Mesue, Auicenna conciliantur.

Alterãtia materiam frigidam.

Interna.

Externa. 1. 2. 3. 4.

Rectus vsus alterantium calidorum.

Notanda de præseruatione à Catarrho.

præparationem per Syrupos proportionatos, de quibus suprà, dummodò calidiora tempora, vel febris, vel alius eiusmodi affectus non obstet, aut si necessitas cogat ijs vti æstiuo tẽpore, illis superbibatur serum lactis, vel aliquod apozema refrigerans. Sunt autem pilularum harum aliæ mitiores, aliæ fortiores. Mitiores. *Recipiunt agar. Troch. drach v. Rhab. el. subt. pulu. aloes succotr. an. drach. ij. cort. myrob. chebul. citrin. indor. an. vnc. ß. salis gemm. drach. ij. gingib. drach. i. ß. M. Pulueratis pulueri zandis, irrorentur decocto colocynthidis ter, & in vmbra siccentur; deinde cum elect. ros. Mes. f. pasta. Dosis à drach. i. ß. ad ij.* Pro fortioribus. *Rec. colocynthid. drach vi. agar. opt. diagridij, elleb. nigri, turpethi an. drach. iiij. aloes vnc. i. spec. diarhod. Abbat. vnc. ß. Species in vino maluatico, vel aqua tepida infundantur per dies quatuor, posteà fiat expressio, & colatura, ac fæce abiecta, proijciatur hæc infusio suprà res prædictas, crasso modo contusas, & ità per octo dies relinquatur: tùm fiat colatura, & expressio, & fæce abiecta ponatur liquor in elambico vitreo, & separata per sublimationem humiditate, remanet materia densa, veluti mel, cum qua pilulæ componuntur, quarum dosis est ad scr. i.* De cætero proderit sibi habere familiarem aliquam conseruam, eamq. sumere à cęna ad vnc. ß. ex ijs quæ suprà commemoratæ sunt, tùm in materia calida, tùm in frigida. Sed de medicamentis, quæ dicta sunt hactenus, sufficiunt.

MATERIAE DIAETETICAE.

Aer Catarrho conueniens.

ICTVS ratio sic instituenda est. Quoad aerem, ex *Auicenna* in omni Catarrho fugiendus est aer frigidus, maximè si priùs caput calido fuerit expositum. nam sic exprimitur materia. Vnde *Cels. lib. 4. c. 2.* repentinam mutationem aeris ad frigus, & calorem, vel maximè destillationes gignere scriptũ reliquit. Sit igitur in actiuis moderatus, nec calidus nimis, qualis est Austrinus, nec frigidus, qualis est Aquilonius, quod ille repleat caput, & liquefaciat, hic verò exprimat: in passiuis potiùs vergat ad siccum. Atque hæc causa est cur Bononiæ nostræ, vel maximè Catarrhus sit infestus, quia aer eius frigidus est, & humidus, & pręterea ob tenuitatẽ penetrãs. Hinc *Aurelianus* ad maritima loca mittit laborãtes Catarrho. Caueatur igitur à ventis, pluuijs; item à Lunæ radijs, à grauibus pileis, prælongis capillis, capitis frictionibus, breuiter ab omnibus, quæ vel calefaciendo liquare, vel refrigerando possunt exprimere. In cibo consideranda est, tùm quantitas, tùm qualitas. Quoad quantitatem, improbatur ab Arabibus copia ciborum, quia excrementum catarrhale auget. Vnde *Auicenna*, sitim, & famem catarrhosis præscribit: *Celsus* dimidiam partem cibi consueti sensim subtrahit; quod tamen in calido Catarrho cautè faciendum est, ne ex nimia inedia Catarrhus magis incendatur. De cœna, Vtrum prandio debeat esse parcior, disputant nonnulli. *Conciliator diff. 101.* mordicùs tenet, semper cœnam debere esse parciorem, & idem sentit *Mesue.* Contrà statuunt *Curtius, & Oddus de Oddis in libell. de prandio, & cœna.* Rationes eorum hæ sunt. Primò, Quia sic antiqui consueuere. Secundò, Quia noctu meliùs concoquitur cibus. Mihi magis placet sentẽtia Mesuei. Ratio est. Primò, Quia Catarrhus, maximè frigidus habet accessiones noctu. At in accessionibus morborum, quantũ potest, abstinendum à cibo, 1. *aph.* 11. & 19. Secundò, Quia sic materia destillationis

Cibi quãtitas.

Vtrùm cœna prãdio debeat esse parcior.

consu-

consumitur,& non suppeditatur noua. Tùm,quia calor,à multo cibo nō distractus,meliùs cōsumit: Tùm,quia nō fit euaporatio tanta. Nec valet,quod contrà obijcitur,eadē hæc incōmoda sequi,si in prandio plus cibi sumatur: qm̄ ob varios motus,& pororum apertionem dissipantur vapores,& a` cerebro retrahuntur. Sit igitur rata hæc sententia, nisi consuetudo obstet, & patiens post cœnam, per quatuor demum horas,eat cubitum. Hinc *Galen. in consilio pro puero Epileptico*,cœnam concedebat vberiorem,quia eius tempore,homines post multas demum a` cœna horas ibant cubitū, quippe hora diei nona cœnantes; quamuis alia etiā reddi ratio possit,quia sc.pueri de die dormiunt. Ad rationes contrarias. Ad primā quid dicendum sit,patet ex modò dictis, de puero Epileptico; & præterea` excepta est a` nobis consuetudo. Ad secundā respondetur. Sicuti fit bona coctio,ita fit quoque repletio capitis ob materiæ,nimiam copiam. Quoad cibi qualitatem,si substantię ratio spectetur,cibus in Catarrho calido sit mediocris,& dū fluit, crassus;in frigido tenuis,facilis coctionis, boni succi, pauci excrementi. Si consideretur qualitas accidentalis,in calido Catarrho sit refrigerās;in frigido calefaciens,attenuans,detergens.Quare caueatur a` carnibus vetustis,& salitis,in Catarrho calido: in quolibet, a` piscibus palustribus,lacustribus, ostreis,herbis,lacticinijs,cibis ex farina,frixis oībus,omnibus item vaporosis,vt cæpis,allijs,synapi,leguminibus flatulentis;concedantur carnes optimæ,pisces petrosi,oua. Cibi coquantur cum herbis capitalibus,modò frigidis,modò calidis. Ex fructibus conueniunt amygdalæ, nuclei pinei, pistacia,passulæ,caricæ, poma, pira dulcia,&c. Paulo maximè probantur sorbitiones, amylum, ptissana, oua sorbilia, panis in aqua decoctus cum succo amygdalarum,aut sem. melonum,in causa calida; aut cum pini fructibus,in frigida. Aetius caseum tenerum,ac recentem,tanquam vtilem,commēdat; & in frigida causa cauliculos brassicæ,ipsamq. brassicā coctam,nec minùs, si a` ieiunis ipsimet cauliculi crudi edantur; butyrum quoque laudat, & in robustioribus porros probè coctos: in calida,lactucę cauliculos parumper feruefactos,& intinctos in posca. Circà potum,varia dicuntur ab auctoribus. In Catarrho calido Rhasis damnat vinū,quia calefacit, & materiam defert in caput: magis verò id improbat in Catarrho calido, & humido. Caput.n.vt calidū attrahit,ut humidum suscipit. In capite calido, & sicco, *Gal.5.de Tuen.11.*admittit vinū,cum humectet, bilem attemperet, euacuet per lotium,sudorē,vrinam. In frigido Catarrho Auicenna cōcedit vinum, nisi quid vrgeat. Sed existimo posse concedi vinum in omni Catarrho, oligophorum tamen,rubellum,subausterum, in pauca quantitate, quod in calido alteretur cum radicibus cichorei,santalis,&ad siccationem cum lentisco,salsa: in frigido cum floribus,& folijs anthos, saluiæ, & ad discussionem,cum Guaiaco,visco quercino. Porrò post omnem cibum,& potum in fine mensę,& præcipuè si malum fiat vitio partium naturalium,conueniunt pira,vel cotonea cocta, cydoniatum, saccharum rosatum, semina coriandrorum de media coperta. Somnum, & vigiliam *Auicenna* vocat curationis Catarrhi radicem.Sint autem somnus,& vigilia,quoad quantitatem mediocria. Vt.n.nimiæ vigiliæ cruditates pariunt: ita somnus nimius expectorationem prohibet. Vnde improbatur *Schola Salernitana*,cuius id decretum est, *Ieiunent,vigilent,sitiant qui rheumata curant*, nisi fortè dicatur, eam non loqui de Catarrho simpliciter,sed de Catarrho impetuosè fluēte,

Cibi qualitas.

Potus.

Vinum potest concedi in omni Catarrho,& quale.

Somnus,& vigilia.

in quo

in quo expectoratione maxima est opus. *Quoad Quando agendum*, vetatur somnus diurnus. Noctu enim virtus concoquit, de die distribuit, & ratione consuetudinis, & ratione aeris, qui noctu magis fauet retractioni caloris ad centrum, & proinde concoctioni, de die magis motui ad circumferentiā, & proinde distributioni. De modo. Supinus decubitus omninò improbatur. Eo.n.renes, & vena caua incalescit, vnde copiosi ad caput vapores eleuantur. An autem dormiendum sit depresso capite, an eleuato; *Auicenna* vult depresso, quia sic minùs vaporibus caput repletur; quod declarat exemplo alembici recti, & lateralis in cucurbita. Eiusdem sentētiæ videtur esse *Arist.* 10. *Probl.* 53. vbi causam reddens, cur inter cætera animantia homines, & aues magis grauedine tentētur, eam refert in erectum eorum caput. Sed distinguenda sunt Catarrhi tempora. Nam vel fluxit iam materia, vel adhùc fluit. Si fluit, ob rationes Auicennæ, & Aristotelis, depresso capite conuenit decubitus: si fluxa est, erecto. Secùs.n. & expectoratio prohibetur, & augetur spirandi difficultas. Quoad excreta, & retenta, fugienda est omnis nimia, & inanitio, & repletio. Illud verò præcipuè curandum, aluus vt detineatur lubrica, clysteribus emollientibus ex oleo, butyro, & iure; vel nonnunquam, vsu postulante aliquam acrimoniam, ex muria oliuarum, cum saccharo rubeo; pilulis de aloe cum succo rosar. lota ad scr.ij. in principio cœnæ adsumptis; pane ex tota farina, cum sale, anisis, & passulis, vel coriandris parato, in principio mensæ commanso. De Venere controuertitur, An Catarrhosis conueniat. Conferre illam, & auctoritates videntur suadere, & rationes. Nam *Hipp.6.Epid.sect.5.tex.23.* expresè ait, morbis è pituita cōferre Venerem: & 5.*Epid.* narrat Timocharem vsu Veneris à destillatione euasisse. Aristoteles quoq; idē vult 4.*Probl.* 17. His ratio accedit. Quia Venus (ex *Hipp.lib.1.de Diat.tex.22.et Arist.4.Probl.vbi quærit, cur Melancholici iuuentur à Venere*) calefacit, & consumit frigidos humores, & pituitosos. Contrà tamen sentit *Rabb. Moys.9. aphorism. suorum*, qui omnem vsum Veneris in Catarrho improbat. Est & ratio in contrarium. Quia Catarrhus est morbus cerebri. At cerebrum lædit Venus, ex *Galeni 3.Epid.com.3. vbi de adolescente in Malibea*. Vnde ex eodem *Galen 2.Epid. in Pythione* à Democrito dicebatur parua Epilepsia. Sed res hæc facilè decerni potest, ex ipso *Galeno 5. in 6. Epid.* 23. ex cuius sententia prodest Venus morbis ex pituita, & consequenter Catarrho, sed in ijs, qui robusta sunt virtute, non qui debili. Id quod tamen de ijs solis intelligendum, quibus per leges Christianas ea concessa est. Restant animi, & corporis motus. Conuenit igitur exercitium moderatum ante cibum. Dico moderatum. Nam vehemens replet caput, 1.*de Humor.cap.*18. Cæteroqui tàm animi, quàm corporis quies imperanda est. Humoris enim coctionem affectus postulat: & hæc quiete perficitur, impeditur motu.

An dormiendum depresso capite an eleuato.

Excreta, & retenta.

Venus an conueniat catarrhosis.

Animi, & corporis motus.

Atque hæc habui, quæ de Catarrho breuiter cum Medicinæ studiosis communicarem. Qua in re, vt laudare meam operam nec volo, nec me decet: ità in illud vnicè incubui, vt quantum posset, accurata esset, & completa tractatio. Quod an assecutus sim, id doctiorum erit iudicium: cui, vt alia nostra omnia, quæ in communem candidatorum Medicinæ vtilitatem scripsimus, aut scribemus; ità hæc quoque libentissimis animis subijcimus.

Laus Deo, & Santissimæ Virgini Matri.